

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

TÜRKİYE'DE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM EYLEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

TR2017 ESOP MI A3 04

İKLİM FİNANSMANI MEKANİZMALARI

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim Eylemi
Sektör Operasyonel Programı

iklime uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

TÜRKİYE'DE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM EYLEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

TR2017 ESOP MI A3 04

İKLİM FİNANSMANI MEKANİZMALARI

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmekte ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından uygulanmaktadır. Projenin yararlanıcısı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'dır. Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bu Projenin Sözleşme Makamıdır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

Türkiye

**T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI**

Çevre ve İklim
Eylemi Sektör
Operasyonel Programı

iklime uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Ülke Ofisi sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

**T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI**

**Çevre ve İklim
Eylemi Sektör
Operasyonel Programı**

iklime uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	3
ŞEKİL LİSTESİ	4
TABLO LİSTESİ.....	5
KUTU LİSTESİ.....	6
KISALTMALAR	7
1. GİRİŞ	8
2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM FİNANSMANI YAPISI.....	12
2.1. Küçük Üretici Tarım Programının İklim Değişikliğine Uyumunu (ASAP) – (CFU, 2021b) (IFAD, 2021a) (IFAD 2021b).....	15
2.2. UYUM FONU – (CFU, 2021c) (AF, 2021a)	16
2.3. İKLİM DİRENÇLİLİĞİ PİLOT PROGRAMI (İDPP) - (CIF, 2021a)	18
2.4. ÖZEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FONU (SCCF) - (CIF, 2021e).....	19
2.5. KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İTTİFAKI (GCCA+) – (GCCA, 2021a)	20
2.6. DÜNYA BANKASI GRUBU	21
2.7. AVRUPA İMAR VE KALKINMA BANKASI (EBRD).....	22
2.8. AVRUPA YATIRIM BANKASI (EIB)	22
2.9. İSLAM KALKINMA BANKASI (İKB).....	23
2.10. FRANSIZ KALKINMA AJANSI (AFD)	24
2.11. KfW KALKINMA BANKASI.....	24
2.12. JAPOIN ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ AJANSI (jica) ve JAPON ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ BANKASI	25
2.13. KATILIM ÖNCESİ YARDIM ARACI (IPA) FONLARI.....	25
2.14. YURTİÇİ BANKALAR.....	26
3. SEÇİLEN AB ÜYE DEVLETLERİNİN UYUM FİNANSMANI STRATEJİLERİ	30
3.1. POLONYA	30
3.2. BULGARİSTAN.....	30
3.3. ESTONYA.....	31
4. UYUM FİNANSMANI MEKANİZMASI.....	33
KAYNAKÇA	35

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1-1: İklim Finansmanı Mimarisi (CPI, 2021)	9
Şekil 1-2: Kaynağa Göre İklim Değişikliğine Uyum Finansmanı (CPI, 2021).....	11
Şekil 2-1: İklim Değişikliğine Uyum Finansmanı Yapısı (CFU, 2021a):	13
Şekil 2-2: Başlıca fonlardan alınan iklim değişikliğine uyum finansmanı (2003-2020), bölgelere göre dağıtılmış (CFU,2021a)	15
Şekil 2-3: EIB’nin Türkiye’de sağladığı finansman, sektöre göre (EIB 2021a).....	23

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

TABLO LİSTESİ

Tablo 2-1: Uyum ile ilgili başlıca çok taraflı fonlar (2003-2020, milyon ABD doları) (CFU,2021a)	14
Tablo 2-2: İKB’nin Türkiye’de sağladığı finansman, sektöre göre - (IsDB, 2021b).....	23
Tablo 2-3: KfW’nin Türkiye’de sağladığı finansman, sektöre göre (milyon Avro) - (KfW, 2021a).....	24
Tablo 2-4: Türkiye’de IPA finansmanı, sektöre göre - (AK, 2021b).....	26
Tablo 2-5: Türk bankaları (seçili) tarafından gerçekleştirilen yeşil/sürdürülebilir tahvil ihraçları.....	26
Tablo 2-6: Başlıca yurtdışı bankalar tarafından, seçili iklim değişikliği için gerçekleştirilen müdahaleler	27
Tablo 3-1: Polonya’da uyum finansmanı	30
Tablo 3-2: Bulgaristan’da seçilen sektörler için başlıca finansman kaynakları (ROB 2019)	31
Tablo 3-3: Öncelikli sektörler için maliyet tahminleri // Finansman kaynakları (Avro) - (ROE, 2016)...	32

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

KUTU LİSTESİ

Kutu 2-1: IBRD ve IFC'nin Aktif Portföyü 21

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

iklime uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

KISALTMALAR

ADB	Asya Kalkınma Bankası
AF	Uyum Fonu
AFD	Fransız Kalkınma Ajansı
AfDB	Afrika Kalkınma Bankası
AiIB	Asya Altyapı Yatırım Bankası
ASAP	Küçük Üretici Tarım Programının İklim Değişikliğine Uyumu
OTP	Ortak Tarım Politikası
CDM	Temiz Kalkınma Mekanizması
ÜOÇ	Ülke Ortaklık Çerçevesi
EBRD	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası
EIB	Avrupa Yatırım Bankası
GCCA	Küresel İklim Değişikliği İttifakı
GCF	Yeşil İklim Fonu
GEF	Küresel Çevre Fonu
İKB	İslam Kalkınma Bankası
IPA	Katılım Öncesi Yardım Aracı Fonları
IUCN	Uluslararası Doğayı Koruma Birliği
kfW	İmar Kredi Kuruluşu
EAGÜF	En Az Gelişmiş Ülkeler Fonu
MDB	Çok Taraflı Kalkınma Bankaları
NDB	Yeni Kalkınma Bankası
İDPP	İklim Dirençliliği Pilot Programı
SSCF	Özel İklim Değişikliği Fonu
TSKB	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
BMİDÇS	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
WBG	Dünya Bankası Grubu

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

1. GİRİŞ

İklim finansmanı yıllar boyunca sürekli artarak 632 milyar ABD dolarına ulaşmıştır (2019/2020’de yıllık ortalama). Ancak, basitçe ifade etmek gerekirse, 2017-2018’deki 534 milyar ABD doları (yıllık ortalama) olan tutar üzerinden kaydedilen %10’luk bir artış, dünyanın, uluslararası ölçekte kabul edilmiş olan iklim hedeflerini gerçekleştirmek üzere işleri yoluna koyması için yeterli değildir. Yıllık iklim finansmanı için 2030 itibarıyla %590 oranında bir artışa ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir. (CPI, 2021) Ayrıca, sera gazı emisyon azaltımı finansmanına kıyasla geride kalan iklim değişikliğine uyum finansmanının, gelişmekte olan ülkelerde 2030 itibarıyla 155 ila 330 milyar ABD doları olacağı tahmin edilen iklim değişikliğine uyum maliyetini karşılaması için katlanarak büyümesi gerekmektedir. (UNEP, 2021)

Son dönemlerde arz tarafında güçlü bir iş birliği elde edilmiş olmakla birlikte, uluslararası iklim finansmanı mimarisi hala oldukça parçalı ve karmaşıktır. İklim finansmanı, birçok kaynak ve kanaldan gelmeye devam etmektedir.

İklim finansmanı kaynakları genel olarak kamu ve özel olarak sınıflandırılabilir:

- Kamu kaynakları 2019/2020’deki iklim finansmanının %51’ini (321 milyar ABD doları) teşkil etmektedir. Kalkınma finansman kuruluşları, %68’lik (220 milyar ABD doları: 120 milyar ABD doları ulusal, 35 milyar ABD doları iki taraflı ve 65 milyar ABD doları çok taraflı) pay ile ana kaynak olmaya devam etmektedir. Hükümet bütçelerinden sağlanan doğrudan finansman, 2019/2020’de 38 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Diğer büyük kamu kaynakları, kamu finansman kuruluşları (45 milyar ABD doları) ve kamu iktisadi teşekkülleridir (13 milyar ABD doları). Kamu fonları ikili bir amaca hizmet eder. Doğrudan iklime uyum veya azaltım yatırımlarını finanse etmek için kullanılabilirler ve/veya özel fonları harekete geçirmek ve böylece daha fazla finansal kaldıraç elde etmek için kullanılabilirler. Kamu fonları doğası gereği sınırlı olduğundan (örneğin sağlık, eğitim gibi çeşitli öncelikli alanlar sürekli olarak bunlar için rekabet ettiğinden), bu fonların, hem uyum hem azaltımda özel yatırımları almaya başlar hale getirmek ve nihayetinde özel sektörün yatırım yapabileceği elverişli bir ortam yaratmak amacıyla finansal olmayan kamu müdahaleleriyle (örneğin, etkinleştirici bir politika çerçevesi oluşturmak) birlikte iyi hedeflenmiş bir şekilde kullanılması kesinlikle kritik olmaya devam etmektedir.
- Özel kaynaklar, geri kalan %49’u (310 milyar ABD doları) teşkil etmektedir. Şirketler (124 milyar ABD doları) ve ticari finansal kuruluşlar (122 milyar ABD doları) birlikte değerlendirildiğinde özel sektör iklim finansmanının %79’unu temsil etmektedir. Hanehalkları ve bireyler (elektrikli araçlara ilişkin harcamaları dahil 55 milyar ABD doları) ve fonlar (5 milyar ABD doları) diğer büyük özel sektör kaynaklarıdır. (CPI, 2021)

Gerek kamu gerekse özel finansmanı yöneltmek için kullanılan başlıca enstrümanlar, kredi (düşük maliyet ve piyasa oranı), özkaynak ve hibelerdir.

- Krediler, 2019/2020’deki iklim finansmanının %61’ini (384 milyar ABD doları) teşkil etmektedir. Kredilerin büyük bölümü (337 milyar ABD doları), piyasa kredi faizi üzerinden alınmış ve başlıca düşük karbonlu ulaşım ve yenilenebilir enerji sistemlerine yönlendirilmiştir. Ticari olarak uygulanabilir yapıları göz önüne alındığında, söz konusu teknolojilere yapılan yatırımlar, bankalarca finanse edilebilir nitelikte kabul edilmektedir ve dolayısıyla ticari krediler için uygundur. Azaltım ve uyum için tahsis edilen tahviller (yeşil tahviller, iklim esnekliği tahvilleri), daha geleneksel borçlanma araçlarına (örneğin proje finansmanı kredileri) bir sermaye piyasası

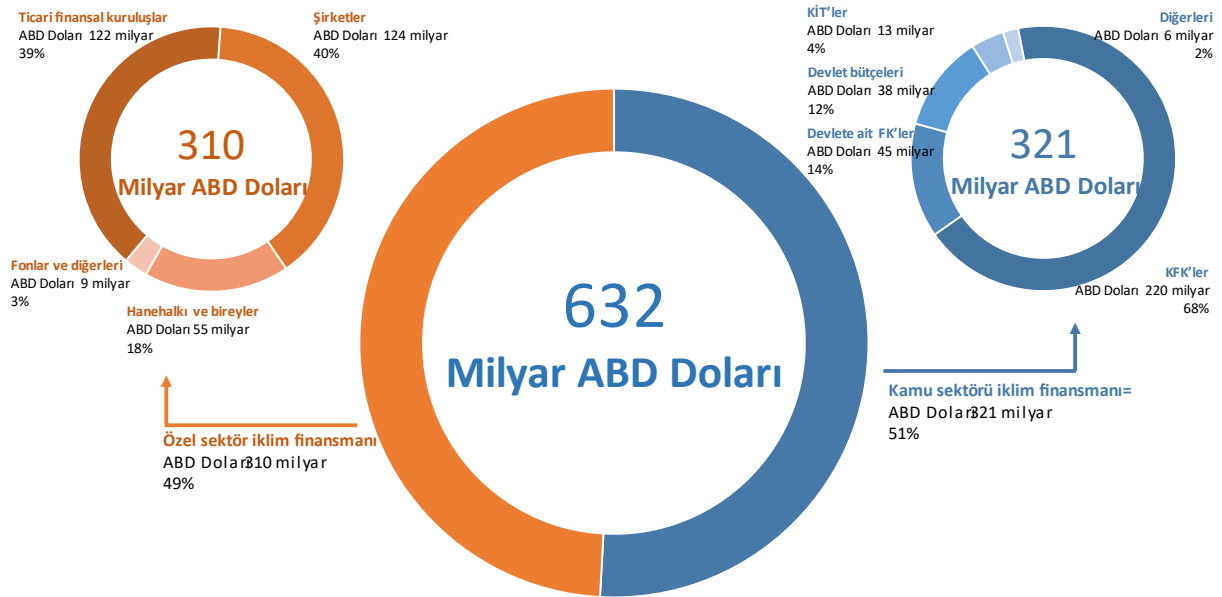
Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

alternatifi sunar. Bu tahviller, başarılı ihracat sicilleri artmaya devam ettikçe daha yaygın hale gelmekte ve daha geniş bir yatırımcı tabanına hitap etmektedir.

- Özkaynak yatırımları, iklim finansmanında %33'lük (206 milyar ABD doları) paya sahiptir. Bu yatırımlar, başlıca yenilenebilir enerji, ulaşım, binalar ve altyapıya yönlendirilmiştir.
- Hibeler, 2019/2020'deki iklim finansmanı akışının yalnızca %6'sını (36 milyar ABD doları) temsil etmektedir. (CPI, 2021)
- Yukarıdakilere ek olarak, hem iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasına hem de uyum sağlanmasına yönelik çeşitli finansal yenilik odaklı çözümler vardır, ancak bu çözümler genellikle iklim finansmanı raporlarına dahil edilmez (doğrudan finansman olmadığı için). Bu tür bir örnek, esas olarak iklimle ilgili kayıplara karşı koruma sağlayan finansal araçlar olan hava türevleridir (sigorta ürünlerine benzer şekilde). Ayrıca, birkaç kredi ticaret planı benzer amaçlara hizmet eder. Bu şemalar en yaygın olarak azaltma için kullanılırken, uyum için kullanıldığı örnekler de vardır. Örneğin, yağmur suyu kredisi ticareti, mülk sahiplerine (belirli yağmur suyu saklama standartlarına tabi olan) yerinde tutma ve kredi satın alma arasında en uygun dengeyi seçme konusunda biraz esneklik sağlar. Bu yenilikçi mekanizmalar/araçlar nihayetinde riskleri ve maliyetleri, onları en etkin şekilde yönetebilecek taraflara aktarmayı amaçlar. Toplu etki, iklim değişikliğinin azaltılması ve uyum için maliyet etkinliğinin artması olacaktır.

İklim finansmanı mimarisinin görsel bir sunumu aşağıda verilmektedir.

Şekil 1-1: İklim Finansmanı Mimarisi (CPI, 2021)

İklim finansmanı geçmişte olduğu gibi 2019/2020'de de çoğunlukla (%90, 571 milyar ABD doları) sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönlendirilmiştir.

Azaltım finansmanı içerisinde en büyük payı (%57, 324 milyar ABD doları) yenilenebilir enerji almaktadır. Güneş PV ve rüzgâr (hem karada hem de denizde), aynı dönemde boyunca yapılan yenilenebilir enerji yatırımlarında %91'lik bir paya sahip olmuştur.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Düşük karbonlu ulaşım aynı dönemdeki sera gazı emisyon azaltımı finansmanının %31’ini (173 milyar ABD doları) teşkil etmiştir. Bu tutar, elektrikli araçlara yapılan büyük çaplı yatırımları da içermektedir.

Düşük karbonlu binalar ve altyapı sektörleri, 2019/2020’de 27,7 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Bu tutar başlıca güneş termal su ısıtıcıları ve enerji verimliliğini içermektedir. (CPI, 2021)

İklim değişikliğine uyum finansmanı, 2019/2020’de yıllık 46 milyar ABD doları ile sera gazı emisyon azaltımına kıyasla düşük kalmaya devam etmiştir. (CPI, 2021) Gelişmekte olan ülkelerde 2030 itibarıyla 155 ila 330 milyar ABD doları olacağı tahmin edilen yıllık iklim değişikliğine uyum finansmanının karşılanabilmesi için iklim değişikliğine uyum finansmanındaki artışın (2017/2018’de 30 milyar ABD doları iken 2019/2020’de 46 milyar ABD doları) sürdürülmesi ve daha da ilerletilmesi gerekmektedir. (UNEP, 2021).

İklim değişikliğine uyum finansmanı birçok kaynak ve kanaldan sağlanmaktadır. Bunlar, sera gazı emisyon azaltımının aksine neredeyse tamamen kamu kaynaklarıdır. Kalkınma finans kuruluşları (Çok Taraflı: 16,1 milyar ABD doları, İki Taraflı: 5,4 milyar ABD doları, Ulusal:15,4 milyar ABD doları) en büyük kaynağı temsil etmektedir. Bir diğer büyük kaynak hükümet finansmanıdır ve 2019/2020’de 6,5 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Diğer kamu kaynaklarının (çok taraflı iklim fonları dahil) toplamı 1,5 milyar ABD dolarıdır. Özel kaynaklar, toplam 1,0 milyar ABD doları finansman hacmi ile 2019/2020’de oldukça sınırlı kalmıştır. Özel finansmanın sınırlı olması, kısmen, bankaların iklim değişikliğine uyum yatırımlarına ilişkin ‘finanse edilebilirlik’ endişeleri ile açıklanabilir. (CPI, 2021)

Böylesine geniş bir kaynak ve kanal yelpazesi (her biri kendi uygunluk kriterleri ve erişim biçimleri ile) bir yandan bu kaynaklardan yararlanan kurumlar için esneklik sağlamakta ancak diğer yandan uygun finansmanı belirlemeleri ve ulaşmalarını daha karmaşık hale getirmektedir.

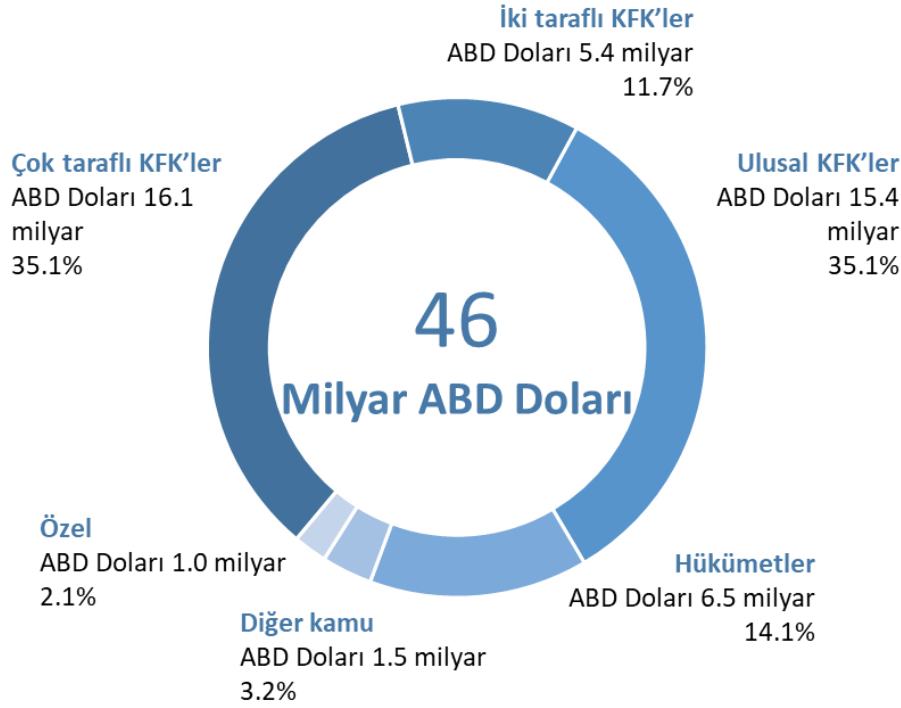
Paris Anlaşması (“Anlaşma”) bu karmaşık yapıyı kabul etmekte ve taraf olan gelişmiş ülkelere “çok çeşitli kaynak, enstrüman ve kanallardan sağlanan iklim finansmanının harekete geçirilmesi konusunda ön ayak olma” çağrısında bulunmaktadır (BMİDÇS, 2015). 2025 itibarıyla belirlenecek olan ve Kopenhag’ta taahhüt edilen yıllık 100 milyar ABD dolarını (BMİDÇS, 2016) aşacak olan yeni bir toplu iklim finansmanı hedefi için yapılan çağrı göz önüne alındığında, bu parçalanmış yapının orta vadede baskın olmaya devam etmesi beklenmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Şekil 1-2: Kaynağa Göre İklim Değişikliğine Uyum Finansmanı (CPI, 2021)

Fon arayışındaki kurumların yönlerini bulmasının o kadar da kolay olmadığı bu geniş ve karmaşık alanda, iklim finansmanına daha etkin erişimin temel unsurları şunları içerecektir: (i) gerek küresel gerekse ulusal ölçekte mevcut olan fon kaynakları ve finansman mekanizmalarının haritalandırılması, (ii) iklim finansmanı stratejilerindeki en iyi uygulamaların araştırılması, (iii) diğer tematik finansman mekanizmalarının iklim değişikliği için uygulanabilir olup olmadığının/nasıl uygulanabileceğinin tespit edilmesi.

İklim değişikliğine uyum ile ilgili tematik bir konsantrasyona sahip olan bu çalışma, söz konusu kritik unsurların elde edilmesini ve nihai iklim finansmanı stratejisi için teorik ve bir temel oluşturmayı amaçlanmaktadır.

Bu düşünceyle, çalışma üç bölüme ayrılmıştır:

Bölüm 1, iklim finansmanı yapısını incelemekte ve büyük fonları ve kullanılabilirlikleri bakımından bu fonların Türkiye'ye uygunluk kriterlerini araştırmaktadır.

Bölüm 2, seçilen AB üye devletlerindeki Ulusal Uyum Stratejileri kapsamındaki finansman planlarını araştırmaktadır.

Bölüm 3, sera gazı emisyon azaltımı projelerinden iklim değişikliğine uyum projelerine kadar başarılı bir şekilde uygulanmış olan bir finansman mekanizmasının uyarlanmasını teklif etmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM FİNANSMANI YAPISI

İklim değişikliğine uyum finansmanı, yukarıda belirtildiği üzere, genel olarak kaynağına (kamu, özel) veya kapsamına (yurtiçi, bölgesel, küresel) göre sınıflandırılabilen çeşitli kaynaklardan sağlanmaktadır. Aşağıda, iklim değişikliğine uyum finansmanının oldukça kapsamlı bir haritası sunulmaktadır.

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim
Eylemi Sektör
Operasyonel Programı

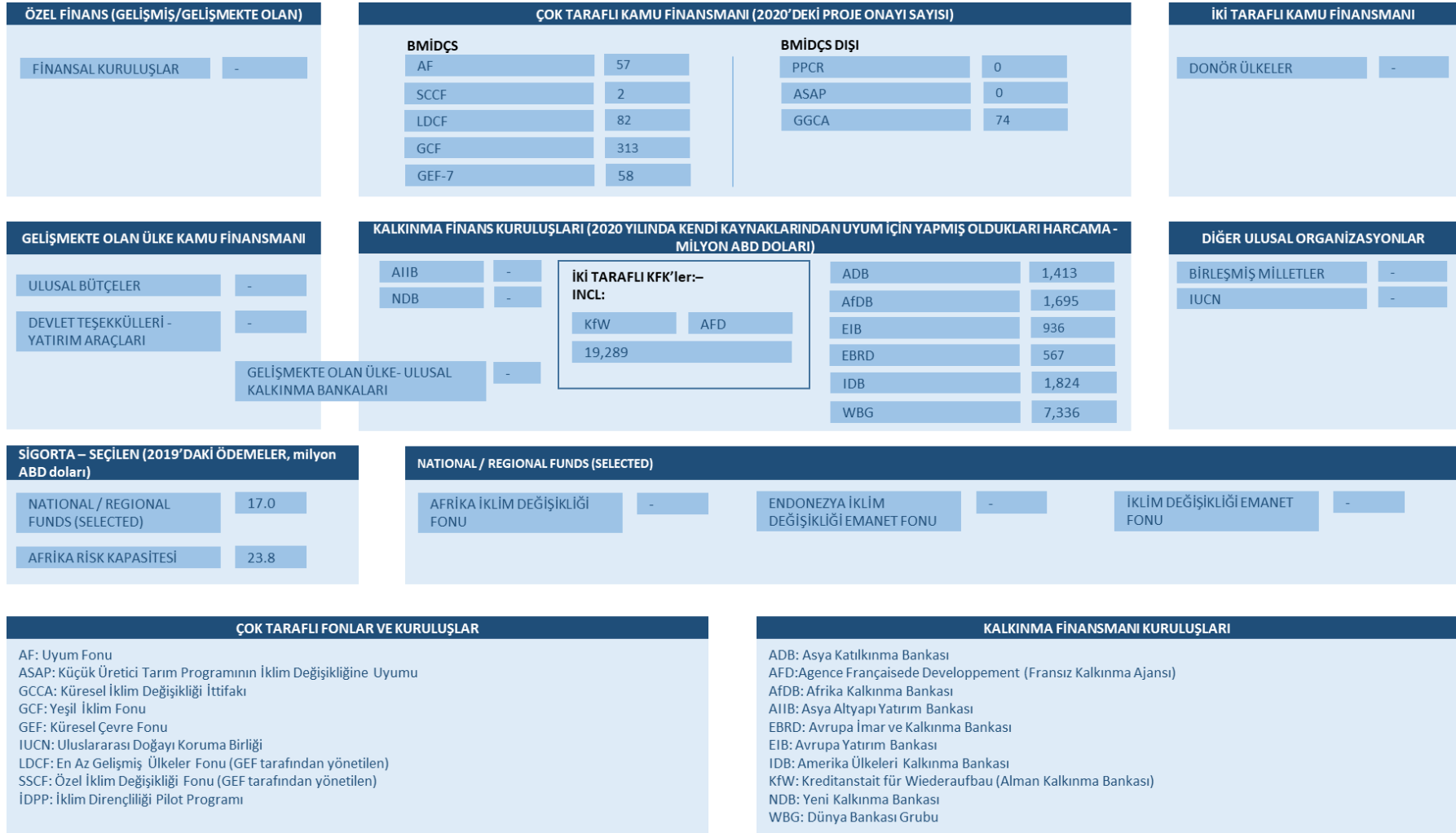
iklime uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Şekil 2-1: İklim Değişikliğine Uyum Finansmanı Yapısı (CFU, 2021a):

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Yukarıda açıklandığı üzere, giderek artan şekilde özel kaynaklardan sağlanmakta olan sera gazı emisyon azaltımı finansmanının aksine, iklim değişikliğine uyum finansmanının neredeyse tamamı kamu kaynaklarından sağlanmaktadır. Bu kamu kaynakları, başlıca, kalkınma finansman kuruluşları (çok taraflı, iki taraflı, ulusal) ve fonları içermektedir. Aşağıda, büyük iklim değişikliğine uyum fonları ve ayrıca uyum penceresine sahip olan diğer iklim fonları yüzeysel olarak listelenmektedir.

Tablo 2-1: Uyum ile ilgili başlıca çok taraflı fonlar (2003-2020, milyon ABD doları) (CFU,2021a)

Fon	Tema	Taahhüt Edilen	Yatırılan	Onaylanan	Onaylanan Projeler
Yeşil İklim Fonu (GCF-IRM, GCF-1)	Çoklu odak noktası	20.320,3	10.179,0	1.620,0	63
En Az Gelişmiş Ülkeler Fonu (EAGÜF)	Uyum	1.686,4	1.583,8	1.265,7	283
İklim Dirençliliği Pilot Programı (IDPP)	Uyum	1.144,8	1.144,8	987,2	67
Uyum Fonu (AF)	Uyum	1.039,2	978,3	777,3	238
Küresel İklim Değişikliği İttifakı (GCCA)	Çoklu odak noktası	1.332,9	1.332,9	380,9	40
Küçük Üretici Tarım Programının İklim Değişikliğine Uyumu (ASAP)	Uyum	406,5	331,8	293,1	42
Özel İklim Değişikliği Fonu (SCCF)	Uyum	379,6	372,9	284,0	72
Küresel Çevre Fonu Vakıf Fonu 7 (GEF-7)	Çoklu odak noktası	700,5	700,4	132,1	21

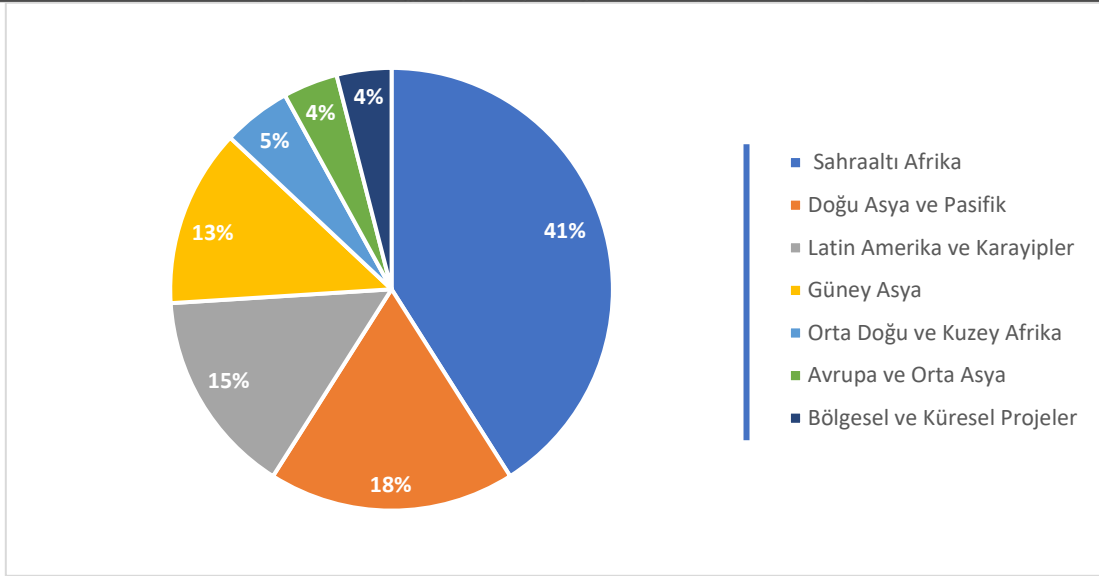
İklim değişikliğe karşı en kırılgan nitelikte ve düşük gelirli ülkelere verilen öncelikle birlikte, iklim değişikliğine uyum finansmanının yönlendiği başlıca bölgeler Sahraaltı Afrika, Doğu Asya-Pasifik, Latin Amerika-Karayipler'dir. Bu bölgeler, 2019/2020'de iklim değişikliğine uyum finansmanının %68'ini almıştır. (CPI, 2021) Aynı bölgeler, 2003 - 2020 yılları arasında başlıca iklim fonlarının onayladığı iklim değişikliğine uyum finansmanının %74'ünü almıştır (CFU, 2021a).

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Şekil 2-2: Başlıca fonlardan alınan iklim değişikliğine uyum finansmanı (2003-2020), bölgelere göre dağıtılmış (CFU,2021a)

Özellikle iklim değişikliğine uyuma tahsis edilmiş veya çoğunlukla buna odaklanan başlıca fonlar/finansal mekanizmalar ile ilgili daha fazla bilgi aşağıda olarak verilmektedir. Bu, Türkiye’nin söz konusu fonlara yönelik uygunluğuna ilişkin bir ön değerlendirmeyi de içermektedir. Ancak, daha detaylı bir değerlendirme, ilgili fonların idari birimleri ile yapılan temaslara dayanmalıdır. Aşağıda görüldüğü üzere, Türkiye, orta-üst gelire sahip (gelişmekte olan) bir devlet olarak RKY için uygun bir ülke olmasına rağmen, BMİDÇS kapsamındaki durumu nedeniyle birçok iklim değişikliği fonuna (hem sera gazı emisyon azaltımı hem uyum) erişime sahip değildir. Mevcut fonların sınırlı olması ve önceliğin genellikle En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) ve Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri (GOKAD) arasından en etkilenebilir ülkelere verilmesi, Türkiye’nin, iklim değişikliğine uyum finansmanına erişimini daha da kısıtlı hale getirmektedir. Bu durum, fiili olarak, iklim değişikliğine uyum fonlarının, uygunluk kriterleri daha kapsayıcı olduğunda dahi tamamen olmasa da çoğunlukla EAGÜ’lere ve GOKAD’lara yönlendirildiği anlamına gelmektedir. İklim değişikliğine uyum finansmanı yapısı, Türkiye’nin, potansiyel olarak hangi fonların mevcut olabileceği ve ayrıca iklim dirençliliği çabalarını desteklemek için hangi yenilikçi finansal enstrümanların kullanılabilmesi ile ilgili daha derin araştırma yapmasını gerektirecektir.

2.1. Küçük Üretici Tarım Programının İklim Değişikliğine Uyumu (ASAP) – (CFU, 2021b) (IFAD, 2021a) (IFAD 2021b)

İnternet sitesi:	https://www.ifad.org/en/asap https://www.ifad.org/en/asap-enhanced
Yönetici / Müteveli	Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD)
Tarih:	2011 (kuruldu) // 2012 (faaliyete geçti) Birkaç aşamaya ayrılmıştır: ASAP 1: 2012 – 2017 ASAP 2: 2018 – 2020 ASAP+: 2021 –

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Hakkında:	<p>Küçük üretici çiftçiler gıda güvencesinin sağlanması konusunda kilit bir role sahiptir. Bununla birlikte, yüksek sıcaklıklar, düzensiz yağış dağılımları ve aşırı hava olayları gibi iklim risklerine maruz kalmaktadırlar.</p> <p>İklim değişikliğine yönelik yüksek etkilenebilirlikleri ve ekonomik zorluklar göz önüne alındığında, küçük üretici çiftçiler, iklim değişikliğine uyum finansmanı için öncelikli grup olarak belirlenmiştir.</p> <p>IFAD (ASAP vasıtasıyla), yaklaşık olarak on yıldır küçük üretici çiftçilere iklim finansmanı yönlendirmektedir.</p>
Fonlama büyüklüğü:	<p>381,97 milyon ABD doları (ASAP 1-2) + 24,52 milyon ABD doları (ASAP+) = 406,5 milyon ABD doları</p> <p>Yatırılan: 331,79 milyon ABD doları</p> <p>Onaylanan: 293,08 ABD doları</p> <p>Dağıtılan: 194,68 milyon ABD doları</p> <p>Onaylanan projeler: 42 (Aralık 2020 itibarıyla)</p> <p>ASAP+'nın hedefi 500 milyon ABD dolarını harekete geçirmektedir.</p>
Finansal enstrümanlar:	Hibeler
Desteklenen faaliyetler:	<p>Politika belirleme sürecine katılım</p> <p>İklim riski değerlendirmesi</p> <p>Kadının güçlendirilmesi</p> <p>Özel sektör katılımı</p> <p>İklim hizmetleri</p> <p>Doğal kaynak yönetimi ve yönetim</p> <p>Bilgi birikimi yönetimi</p>
Uygunluk kriterleri	<p>IFAD'ın genel politikaları geçerlidir. IFAD'ın gelişmekte olan üye devletleri aşağıdaki linkte listelenmektedir.</p> <p>https://webapps.ifad.org/ipaft/countries?lang=en</p>
Erişim biçimleri:	<p>IFAD prosedür ve teminatları geçerlidir.</p> <p>IFAD'ın proje döngüsü (proje konsepti, ayrıntılı proje tasarımı ve kalite geliştirme, Yönetim Kurulu incelemesi, müzakere ve onay) takip edilmektedir.</p> <p>Ülke tahsisleri performans temelli bir sisteme dayanmaktadır.</p>
Türkiye'nin durumu:	<p>Türkiye, halen IFAD'ın gelişmekte olan üye devletidir ve dolayısıyla fonlama için uygundur. İşbirliği çerçevesi, bir Sonuç Odaklı Ülke Stratejik Fırsatlar Belgesi (SO-ÜSFB) (2016-2021) ile tanımlanmaktadır.</p> <p>IFAD tarafından şimdiye kadar 11 projeye 251,84 milyon ABD doları destek sağlanmıştır. (IFAD, 2021c)</p> <p>ASAP uygunluğunun ayrıca teyit edilmesi gerekmektedir.</p>

2.2. UYUM FONU – (CFU, 2021c) (AF, 2021a)

İnternet sitesi:	https://www.adaptation-fund.org/
Yönetici / Mütevelli	Uyum Fonu Yönetim Sekreteryası // Dünya Bankası
Tarih:	2001 (teklif edildi) // 2009 (faaliyete geçti)
Hakkında:	Uyum Fonu, Kyoto Protokolü kapsamında başlatılmıştır ancak 2019'dan itibaren resmi olarak Paris Anlaşması kapsamında hizmet sunmaktadır.

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim Eylemi Sektör Operasyonel Programı

iklime uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	<p>Uyum Fonu, En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) ve Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri (GOKAD) dahil olmak üzere en etkilenebilir ülkelere verdiği öncelikle, iklim dirençliliğini artırmayı amaçlayan yatırımlar için çok önemli bir finansman kanalı olmuştur. Doğrudan erişim gibi bazı yenilikçi tasarım özellikleri ve kaynakların kazançların payları üzerinden toplaması iklim finansmanı mimarisine kapsamlı bir katkı sağlamıştır. (AF, 2021b)</p>
Fonlama büyüklüğü:	<p>Taahhüt edilen 1.039,20 milyon ABD doları Yatırılan: 978,28 milyon ABD doları Onaylanan: 777,32 milyon ABD doları Dağıtılan: 453,54 milyon ABD doları Onaylanan projeler: 239 (Aralık 2020 itibarıyla) * Kamu ve özel bağışçılar tarafından ve ayrıca kazançların payı (Temiz Kalkınma Mekanizması (CDM) projeleri için düzenlenen Sertifikalı Emisyon Azaltımları (CER’ler) değerinin %2’si) ile finanse edilmektedir. (AF, 2021c)</p>
Finansal enstrümanlar:	<p>Hibeler</p>
Desteklenen faaliyetler:	<p>Tarım (kuraklığa dayanıklı tohumlar, geliştirilmiş sulama, sürdürülebilir arazi yönetim uygulamaları gibi iklim dirençli teknoloji ve uygulamalar dahil) Kıyı bölgesi yönetimi (ekosistem temelli uyum önlemleri ve fiziksel altyapı seçenekleri dahil) Afet risk azaltma (risk ve etkilenebilirlik değerlendirmeleri ve erken uyarı sistemleri dahil) Ekosistem temelli uyum (sulak alanların yönetimi ve korunması, kıyı ve nehir restorasyonu dahil) Gıda güvenliği (çiftçiler ve diğer etkilenebilir toplulukların uyum kapasitesinin artırılması dahil) Ormanlar (ormanların ve ormanlardaki biyoçeşitliliğin korunması dahil) Kırsal kalkınma (kırsak nüfusun iklim değişikliği ile başa çıkma becerisinin geliştirilmesi dahil) Kentsel gelişim (şehirlerin aşırı hava olaylarına karşı direncinin artırılması dahil) Su yönetimi (hanehalkı seviyesinden nehir havzası seviyesine kadar kapsamlı sürdürülebilir su yönetim uygulamaları dahil) Çok sektörlü projeler (AF, 2021d)</p>
Uygunluk kriterleri	<p>İklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında özellikle etkilenebilir olan gelişmekte olan ülkeler (BMİDÇS sınıflandırması geçerlidir). Ülke tahsisi, sınırlama olmaksızın (i) etkilenebilirlik düzeyi, (ii) ivedilik düzeyi ve gecikmeden kaynaklanan riskler ve (iii) fonlara dengeli ve adil biçimde erişimin sağlanması dahil olmak üzere çeşitli faktörler göz önünde bulundurularak yapılır. (BMİDÇS, 2021a) (BMİDÇS, 2009)</p>
Erişim biçimleri:	<p>Uygulayıcı Kuruluşlar, Uyum Fonu’ndan doğrudan finansman sağlayabilirler; kaynak kullanacak tarafların fonlara erişmek için Uygulayıcı Kuruluşlar üzerinden gitmeleri gerekmektedir.</p>

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	Uyum Fonu tarafından akredite edilmiş çok taraflı, bölgesel ve ulusal Uygulayıcı Kuruluşlar bulunmaktadır. Ulusal Uygulayıcı Kuruluşlar (UUK’lar) doğrudan erişim penceresi sunmaktadır. Söz konusu kuruluşların sayısı Eylül 2021 itibarıyla şu şekildedir: 34 ulusal, 8 bölgesel ve 14 çok taraflı. (AF, 2021e)
Türkiye’nin durumu:	Türkiye’nin BMİDÇS sistemi içerisindeki ülke sınıflandırmasına bağlıdır. Halen, Türkiye’nin Ek-I durumu nedeniyle fonlara erişimi bulunmamaktadır.

2.3. İKLİM DİRENÇLİLİĞİ PİLOT PROGRAMI (İDPP) - (CIF, 2021a)

İnternet sitesi:	https://www.climateinvestmentfunds.org/topics/climate-resilience
Yönetici / Mütevellî	İklim Yatırım fonları (CIF) İdari Birimi (Sekreteryâ) / Dünya Bankası
Tarih:	2008 (teklif edildi) // 2008 (faaliyete geçti)
Hakkında:	İDPP, G8 ve G20 tarafından yapılan çağrılara yanıt olarak 2008 yılında kurulan İklim Yatırım Fonları kapsamındaki tematik bir programdır. CIF, 14 gelişmiş ülkenin yaptığı katkılarla 8,5 milyar ABD doları fon büyüklüğüne ulaşmıştır. Diğer ortakların (özel sektör dahil) eş finansmanı ile birlikte, CIF, bugüne kadar iklim finansmanında 60 milyar ABD dolarından daha fazla bir tutarı harekete geçirmeyi başarmıştır. CIF, uygulayıcı ortak olarak hareket eden Çok Taraflı Kalkınma Bankaları (MDB) ve bu bankaların sağlam fonlama yapısından faydalanmaktadır. CIF, yönetiminde donör ve alıcı ülkelerin eşit olarak temsil edilmesi gibi bazı yenilikçi tasarım özellikleri de getirmiştir. (CIF, 2021b)
Fonlama büyüklüğü:	Taahhüt edilen 1.144,79 milyon ABD doları Yatırılan: 1.144,79 milyon ABD doları Onaylanan: 988,81 milyon ABD doları Dağıtılan: 618,07 milyon ABD doları Onaylanan projeler: 68 (Aralık 2020 itibarıyla) (CFU, 2021d)
Finansal enstrümanlar:	Hibeler, imtiyazlı krediler
Desteklenen faaliyetler:	Sürdürülebilir tarım İklim bilgi hizmetleri Kıyı bölgesi yönetimi Dirençli altyapı (CIF, 2021c)
Uygunluk kriterleri	İklim Yatırım Fonları için başlıca iki ülke uygunluk kriteri bulunmaktadır: (i) RKY açısından uygun olmak (OECD/DAC rehber ilkelerine göre), (ii) aktif bir MDB ülke programına sahip olmak. İklim Dirençliliği Pilot Programı için, imtiyazlı MDB fonlaması için uygun olan EAGÜ'lere (GOKAD'lar dahil) öncelik verilmiştir. (CIF, 2021c)
Erişim biçimleri:	İDPP dahil olmak üzere İklim Yatırım Fonlarına, yalnızca büyük çok taraflı kalkınma bankaları (Dünya Bankası Grubu, Amerika Kıtası Kalkınma Bankası, Afrika Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ve Asya Kalkınma Bankası) aracılığıyla erişilebilir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	Ülke öncülüğündeki bir süreç ile, alıcı ülkenin, ülkede faal olan MDB’ler ile birlikte bir finansman teklifi hazırlaması ve onay için bu teklifi İDPP Alt Komisyonu’na sunması gerekmektedir. (CIF, 2021c)
Türkiye’nin durumu:	Türkiye, RKY açısından uygun olduğu ve birçok aktif MDB programına sahip olduğundan CIF finansmanına erişebilir. Nitekim, Türkiye Temiz Teknoloji Fonu’nun (CTF) imtiyazlı kredilerden faydalanan ilk ülkelerden biridir ve ilk CTF projesine ev sahipliği yapmıştır. Türkiye’nin 390 milyon ABD doları tutarındaki çok aşamalı CTF ülke yatırım planı, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinin yanı sıra akıllı şebeke iyileştirmelerini desteklemektedir. Bununla birlikte, öncelik EAGÜ’ler ve GOKAD’lara verildiğinden Türkiye’nin İDPP’ye erişimi olmamıştır. (OECD, 2021a) (CIF, 2021d)

2.4. ÖZEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FONU (SCCF) - (CIF, 2021e)

İnternet sitesi:	https://www.thegef.org/what-we-do/topics/special-climate-change-fund-sccf
Yönetici / Müteveli	Küresel Çevre Fonu (GEF) / Dünya Bankası
Tarih:	2001 (teklif edildi) // 2002 (faaliyete geçti)
Hakkında:	Küresel Çevre Fonun (GEF) tarafından yönetilen Özel İklim Değişikliği Fonu (SCCF), 2000’li yıllara kadar dayana süreçte iklim değişikliğine uyum için tahsis edilen ilk çok taraflı fonlardan birisidir. Fon, iklim dirençliliğinin artırılmasını, iklim risklerini öngörmek ve yönetmek üzere kurumsal kapasitenin geliştirilmesini, özel sektörün iklim değişikliğine uyum konusunda daha aktif katılımının sağlanmasını ve finansmana erişimin kolaylaştırılmasını amaçlamaktadır. SSCF, Paris Anlaşması’na hizmet etmek üzere görevlendirilmiştir ve geniş bir uyum faaliyetleri yelpazesini desteklemektedir. (GEF, 2021a)
Fonlama büyüklüğü:	Taahhüt edilen 379,60 milyon ABD doları Yatırılan: 372,94 milyon ABD doları Onaylanan: 283,99 milyon ABD doları Dağıtılan: 180,66 milyon ABD doları Onaylanan projeler: 72 (Aralık 2020 itibarıyla) (CIF, 2021e)
Finansal enstrümanlar:	Hibe
Desteklenen faaliyetler:	SCCF iklim değişikliğine uyumu ve teknoloji transferini desteklemektedir. Fon’un kapsamında yer alan uyum alanları şunlardır: Su kaynakları yönetimi, Arazi yönetimi, Tarım, Sağlık, Altyapı gelişimi, Etkilenebilir ekosistemler (dağ ekosistemleri dahil), Bütünleşik kıyı bölgesi yönetimi, İklimsel afet riski yönetimi. (GEF, 2011)
Uygunluk kriterleri	Ek-I kapsamında yer almayan ve BMİDÇS’ye taraf olan tüm ülkeler SCCF’den finansman almak için uygun kabul edilmektedir. (GEF, 2011)

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Erişim biçimleri:	Alıcı ülkeler, GEF üzerinden fonlara erişim sağlayabilir. Teklifin GEF ile işbirliği içerisinde hazırlanması ve daha sonra GEF operasyon sorumlusu tarafından onaylanması gerekmektedir. Büyük ölçekli projelerin SCCF Konseyi tarafından resmi olarak onaylanmasından önce GEF CEO’su tarafından uygun bulunması gerekmektedir. Proje Tanımlama Formu Konsey tarafından onaylandıktan sonra aynı formun GEF CEO’su tarafından da teyit edilmesi gerekmektedir. Ortak ajansların, aynı zamanda kendi iç prosedürlerini de takip etmesi gerekmektedir. Kullanılabilir fona kıyasla yüksek talep göz önüne alındığında, teklifler için, sınırlama olmaksızın (i) proje veya program kalitesi (ii) dengeli ve adil dağıtım (iii) dengeli tematik dağılım dahil olmak üzere ön seçim kriterleri uygulanır. (CIF, 2021e) (GEF 2021b)
Türkiye’nin durumu:	Türkiye, GEF fonlarından yararlanmış ve bugüne kadar ulusal projeler için 112.587.369 ABD doları ve bölgesel ve küresel projeler için 383.165.336 ABD doları finansman almıştır. SSCF, GEF tarafından yönetilmesine rağmen uygunluk kriterleri BMİDÇS Ekleri ile doğrudan bağlantılıdır ve dolayısıyla Türkiye alıcı ülke olarak sınıflandırılmamıştır. (GEF, 2021c)

2.5. KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İTTİFAKI (GCCA+) – (GCCA, 2021a)

İnternet sitesi:	https://www.gcca.eu/
Yönetici / Mütevellî	Avrupa Komisyonu - Kalkınma ve İşbirliği Genel Müdürlüğü - Avrupa Yardımı (NDCP, 2021b)
Tarih:	2007 (kuruldu) // 2008 (pilot projeler başladı)
Hakkında:	Küresel İklim Değişikliği İttifakı Plus (GCCA+) Avrupa Birliği’nin, En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ’ler) ve Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri (GOKAD’lar) öncelikli olmak üzere iklim değişikliğine karşı en etkilenebilir olan ülkeleri desteklemeyi amaçlayan büyük öncü girişimdir. Girişim, bugüne kadar 80’den fazla projeyi finanse etmiştir. (GCCA, 2021a)
Fonlama büyüklüğü:	Taahhüt Edilen: 750 milyon Avro (2007 - 2020) Birinci aşama: 317,5 milyon Avro (2007 - 2014) İkinci aşama: 420 milyon Avro (2014 - 2020) (GCCA, 2021b)
Finansal enstrümanlar:	Hibe
Desteklenen faaliyetler:	İklim dirençliliğinin ve uyum kapasitesinin geliştirilmesi Geliştirilmiş iklim dirençliliği için toplumun ve kurumsal kapasitesinin artırılması Etkin iklim değişikliği planlama ve yönetme kapasitelerinin desteklenmesi (GCCA, 2021c)
Uygunluk kriterleri	EAGÜ’lere ve GOKAD’lara verilen bir ayrıcalık olmasa da, girişim, bu ülkelerin iklim değişikliğine karşı etkilenebilirliğini ve gelişmişlik düzeyini göz önünde bulundurarak daha çok bu ülkeleri hedeflemektedir. (GCCA, 2021d) AB Delegasyonları tarafından sunulan finansman teklifleri, sınırlama olmaksızın (i) taleplerin kalitesi, (ii) iklim değişikliği konusunda ev sahibi ülke ile AB arasındaki diyalog ve (iii) ülke tarafından BMİDÇS süreçlerine

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	yapılan katkılar dahil olmak üzere çeşitli kriterler temelinde elemeyi geçirmektedir. Herhangi bir ülkeye yapılabilecek olan azami tahsis, program bütçesine ve ayrıca coğrafi denge ve ev sahibi ülkenin büyüklüğü (nüfus) gibi diğer çeşitli faktörlere dayanmaktadır. (GCCA, 2021e)
Erişim biçimleri:	Niyet beyanları her yıl Ağustos ayından önce sunulmalıdır. Sonraki aşamalarda Uluslararası Ortaklıklar Genel Müdürlüğü (DG INTPA) tarafından eleme yapılmaktadır. Daha sonra teklif tasarım aşamasına geçmektedir. Avrupa Komisyonu’nun finansman kararı son aşamadır. (NDCP, 2021b) (GCCA, 2021f)
Türkiye’nin durumu:	Her ne kadar orta gelirli ülkeler 2015’ten itibaren uygun kabul edilmiş olsa da girişim çoğunlukla EAGÜ’leri ve GOKAD’ları desteklemektedir. Sonuç olarak, Türkiye’de bugüne kadar GCCA+ tarafından desteklenen bir program bulunmamaktadır. (GCCA, 2021g)

Yukarıda açıklandığı üzere, kalkınma finansman kuruluşları, iklim değişikliğine uyum finansmanının en büyük kaynağını temsil etmektedir. Bu nedenle aşağıdaki bölümde, Türkiye’de aktif olan belli başlı iki taraflı ve çok taraflı finans kuruluşları, iklim değişikliğine uyum faaliyetlerine odaklanılarak incelenmektedir.

2.6. DÜNYA BANKASI GRUBU

Dünya Bankası Grubunun Türkiye’deki faaliyetleri Ülke Ortaklık Çerçevesi (ÜOÇ) ile özetlenmektedir. Bu çerçevede kapsamında verilen krediler, kamu sektörü proje ve programları için çoğunlukla Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD) tarafından, özel sektör projeleri için ise Uluslararası Finans Kurumu (IFC) tarafından sağlanmaktadır. (WBG, 2021a)

Kutu 2-1: IBRD ve IFC'nin Aktif Portföyü

Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD): Mevcut durumda IBRD tarafından finanse edilen toplam taahhüt tutarı 7,1 milyar ABD doları olan 22 proje bulunmaktadır. Ayrıca Küresel Çevre Fonu (GEF) tarafından finanse edilen 1 adet ve diğer fonlar tarafından finanse edilen 6 projenin toplam tutarı 7,6 milyar ABD dolarıdır ve tümü halen aktiftir. (WBG, 2021b)

Uluslararası Finans Kurumu (IFC): Mevcut durumda, IFC tarafından finanse edilen 64 aktif proje bulunmaktadır. Kredi ve özkaynak olarak sağlanan finansmanın toplamı 4,46 milyar ABD dolarıdır. (IFC, 2021)

2018 ila 2021 mali yıllarını (daha sonra 2022 ila 2023 mali yılları olarak uzatılmıştır) kapsayan Ülke Ortaklık Çerçevesi (ÜOÇ), tematik bir dayanak olarak “güçlendirilmiş çevre yönetimi ve iklim değişikliğine uyumu” içermektedir. Bu dayanak kapsamında, “Üçüncü Program Esaslı Çevresel Sürdürülebilirlik ve Enerji Sektörü (ESES)” adlı bir Kalkınma Politikası Finansmanı (KPF) programı bulunmaktadır.¹ Aynı tematik dayanak kapsamında ayrıca IBRD ve GEF tarafından finanse edilen bir proje (“Anadolu Su Havzası Rehabilitasyon Projesi”) bulunmaktadır. (WBG, 2017) Bu projenin başlıca amacı, Karadeniz Bölgesinde sürdürülebilir kaynak yönetimi uygulamalarının teşvik edilmesi ve kaynak bozulmasından etkilenen toplulukların gelir seviyelerinin artırılmasıdır. (WBG, 2021c)

¹ DPF programları esasen, Hükümetlerin, çoğunlukla onlarla müşterek olarak kararlaştırılan bir tematik alandaki politika reformlarının uygulanması konusunda desteklenmesini amaçlar.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Çok yakın bir geçmişte, Haziran 2021’de, onaylanan “Türkiye Dayanıklı Peyzaj Entegrasyonu Projesi”, iklim değişikliği uyum faaliyetleri ve etkilenebilir kırsal alanların sürdürülebilir geri kazanımının desteklenmesini amaçlamaktadır (IBRD tarafından taahhüt edilen 135 milyon ABD doları ile). (RW, 2021)

2.7. AVRUPA İMAR VE KALKINMA BANKASI (EBRD)

Özellikle son yıllarda Türkiye’de oldukça aktif olan EBRD, bugüne kadar 353 projeyi finanse etmiştir. Bu projelerin toplam yatırım tutarı 14,1 milyar Avro, harcama tutarı ise 11,7 milyar avrodur.

EBRD’nin son derece özel sektör (toplamda %91) ağırlıklı olan aktif portföyünde 233 proje (6,58 milyar Avro) bulunmaktadır. EBRD sadece kredi vermemekte, sermaye yatırımları da yapmaktadır ve aktif portföyünde bu tür yatırımların oranı %15’tir.

Aktif portföy içerisinde, sürdürülebilir altyapı %42 ile en büyük orana sahiptir ve onu, sanayi, ticaret ve tarım endüstrisi (%35) ve finansal kuruluşlar (%23) izlemektedir. (EBRD, 2021a)

Türkiye’nin 2019-2014 strateji planında tanımlandığı üzere, EBRD’nin stratejik öncelikleri, “Türkiye’nin yeşil ekonomiye geçişinin ve bölgesel enerji bağlanabilirliğinin hızlandırılmasını” içermektedir. EBRD, bu önceliğe ilişkin olarak, “artan su ve ısı stresi maruziyeti ve iklim risklerini yönetmek için düşük kapasite”yi bir değişim alanı olarak belirlemiştir. Bu amaçla yürütülen faaliyetler şunlar içermektedir: (i) iklim dirençliliğinin iyileştirilmesi için kurumsal müşteriler ile birlikte çalışma (ii)altyapı ve diğer varlıkların iklim etkilenebilirliğinin gözden geçirilmesi. EBRD, bunları başarmak için bazı hibe finansmanlarının gerekli olabileceğinden hareketle İklim Yatırım Fonları (ICF) ve Küresel Çevre Fonu’nu (GEF) potansiyel kaynak olarak değerlendirmektedir. 2024 itibarıyla ulaşılması planlanan hedef genel ifadeyle “artırılmış iklim direnci”dir. (EBRD, 2019)

2.8. AVRUPA YATIRIM BANKASI (EIB)

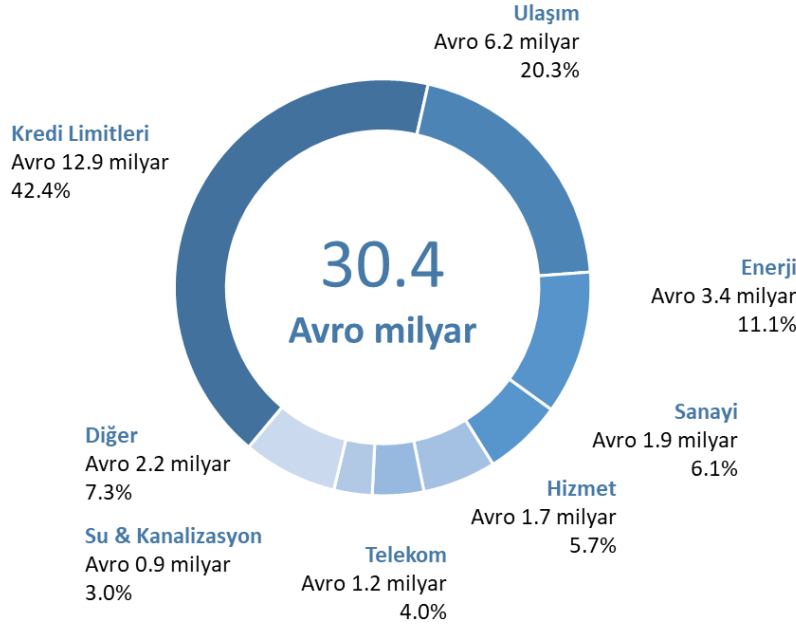
EIB, Türkiye’de bugüne kadar 261 projeyi finanse etmiştir. 30,4 milyar Avro olarak sağlanan toplam finansmanın tematik dağılımı aşağıda gösterilmektedir. (EIB, 2021a)

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Şekil 2-3: EIB’nin Türkiye’de sağladığı finansman, sektöre göre (EIB 2021a)

Yurtiçi bankalara sağlanan kredi limitleri açık arayla ilk sırada yer almaktadır. Bunlar, aşağıdakiler gibi, iklim değişikliği konusunda birçok tematik krediyi içermektedir:

- “İş Bankası İklim Değişikliği Fonu I ve II”, EIB’den toplam 225 milyon Avro finansman sağlamıştır,
- “Yapı Kredi İklim Değişikliği Fonu I ve II”, EIB’den toplam 299 milyon Avro finansman sağlamıştır,
- “Denizbank İklim Değişikliği Fonu”, EIB’den 75 milyon Avro finansman sağlamıştır.
- “Vakıfbank İklim Değişikliği Fonu”, EIB’den 75 milyon Avro finansman sağlamıştır,
- “Finansbank İklim Değişikliği Fonu”, EIB’den 75 milyon Avro finansman sağlamıştır,
- “TSKB Enerji ve Çevre Kredisi”, EIB’den toplam 200 milyon Avro finansman sağlamıştır,
- “Kalkınma Bankası Enerji ve Çevre Kredisi”, EIB’den 200 milyon Avro finansman sağlamıştır,
- “TSKB ve TKB Çevre ve Enerji Çerçeve Kredisi I ve II”, EIB’den toplam 500 milyon Avro finansman sağlamıştır.

Bu krediler genel olarak “sera gazı emisyon azaltımı” olarak sınıflandırılmıştır ve çoğunlukla küçük ila orta ölçek yatırımlara odaklanmak suretiyle yenilebilir enerji ve kaynak/enerji verimliliğini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. (EIB, 2021b)

2.9. İSLAM KALKINMA BANKASI (İKB)

İKB, Türkiye’de toplam finansman tutarı 12,2 ABD doları olan 541 projeyi finanse etmiştir. 506 proje tamamlanmış, 35 proje ise devam etmektedir. Projelerin sektör bazlı dağılımı aşağıda verilmektedir. (İKB, 2021a)

Tablo 2-2: İKB’nin Türkiye’de sağladığı finansman, sektöre göre - (IsDB, 2021b)

Sektör	Toplam Proje	Aktif Projeler	Toplam finansman
Finans	71	14	4,8 milyar ABD doları
Sanayi ve madencilik	251	7	2,2 milyar ABD doları

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Enerji	75	2	2,0 milyar ABD doları
Ulaşım	12	6	1,2 milyar ABD doları
Tarım	61	3	1,0 milyar ABD doları
Sağlık ve sosyal hizmetler	16	1	489 milyon ABD doları
Eğitim	21	-	221 milyon ABD doları
Ticaret	5	2	133 milyon ABD doları
Su, sanitasyon, kırsal	5	-	67 milyon ABD doları
Emlak	2	-	14 milyon ABD doları
Bilişim ve iletişim	1	-	10 bin ABD doları

2.10. FRANSIZ KALKINMA AJANSI (AFD)

AFD bugüne kadar Türkiye’deki projeler için 3,5 milyar Avro taahhütte bulunmuştur. Bu tutar çoğunlukla (%54) yurtiçi bankalar vasıtasıyla (yani finansal aracılık kredileri) sağlanmıştır. AFD faaliyetleri dört stratejik direk etrafında odaklanmıştır: (i) şehirler ve bölgelerin donatılması (kentsel kamu hizmetlerini daha etkili ve çevre/iklim dostu hale getirmek üzere belediyelerin desteklenmesi), (ii) enerji geçişinin desteklenmesi (yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinin desteklenmesi), (iii) doğal sermayenin sürdürülebilir gelişimi, (iv) sosyal zorluklar ile mücadele. (AFD, 2021a)

AFD müdahalelerinin %67’sinin iklim değişikliği boyutu (sera gazı emisyon azaltımı veya uyum) bulunmaktadır. AFD’nin iklim değişikliği müdahalesinin bir örneği, İzmir ilindeki “Çeşme ve Dikili’de içme suyu sistemlerinin yenilenmesi” projesidir. Bölgedeki su tüketimi ve buna bağlı olarak su sıkıntısı özellikle sıcaklığın çok yüksek olduğu yaz boyunca artmaktadır. Proje, su şebekelerinin modernize edilmesini ve su kaybının azaltılmasını amaçlamaktadır. Bu, iklim değişikliği ile daha da kıt hale geldikleri için su kaynaklarının daha etkin biçimde kullanılmasına yardımcı olacak 49,8 milyon Avro tutarındaki bir finansal müdahaledir. (AFD, 2021b)

2.11. KfW KALKINMA BANKASI

Türkiye 2008’den bu yana Alman kalkınma işbirliği ortak ülkesi olmamıştır ve 2015’ten bu yana KfW tarafından yapılan taahhütler çoğunlukla Türkiye’deki mülteci projelerine yöneliktir (toplam tutarı yaklaşık 1 milyar Avro). KfW’nin son beş yıllık dönem boyunca Türkiye’de yapmış olduğu yeni taahhütler aşağıda gösterilmektedir. Eğitim büyük bir farkla birinci sırada yer alırken, ardından insani yardım gelmiştir ve her iki sektörde de daha çok Suriyeli mülteciler hedeflenmiştir. (KfW, 2021a)

Tablo 2-3: KfW’nin Türkiye’de sağladığı finansman, sektöre göre (milyon Avro) - (KfW, 2021a)

Sektörler	2021	2020	2019	2018	2017
Eğitim	10,00	146,0	122,4	192,2	184,3
İnsani yardım			40,0	32,0	61,0
Endüstri, madeni kaynaklar, madencilik ve inşaat	71,35	10,7			
Enerji üretimi, dağıtımı ve verimliliği	0,01		46,4	37,6	
Sağlık		16,0			21,2
Diğer			14,2		

KfW’nin Türkiye için belirlemiş olduğu öncelikli alanlarda biri “mülteciler ve göç”, diğeri ise “iklim eylemi ve çevresel koruma”dır. Bu öncelikli alan kapsamında, KfW: (i) yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğini finanse edilmesi için yurtiçi bankalara kredi limiti (yani borç ikrazı) sağlamakta, (ii) belediye

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

düzeyindeki afet önleme ve enerji verimliliğine katkıda bulunmakta ve (iii) enerji verimliliğine sahip eğitim ve spor tesislerinin inşasını desteklemektedir. (KfW, 2021b)

KfW’nin sürdürülebilir enerji alanındaki bankacılık kredi limiti (borç ikrazı) operasyonlarının bir örneği de Federal Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) tarafından başlatılan “Türkiye’deki enerji sektörünün iklim dostu dönüşümü” projesidir. Proje, aracı bankalar (Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) ve Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası (TKYB)) vasıtasıyla yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğini desteklemektedir. KfW, bugüne kadar 660 milyon Avro tutarında kredi limiti sağlamış ve yenilenebilir enerji projeleri ile şirketler ve belediyeler tarafından gerçekleştirilen enerji verimliliği müdahalelerini finanse etmiştir. Söz konusu kredi limitleri, 1.270 MW’lık yenilebilir enerji kapasitesini ve örneğin elektrikli ulaşım, atık/atık su arıtma, kaynak koruma gibi kaynak/enerji verimliliği altyapı yatırımlarını desteklemiştir. Kaynak verimliliği ve koruması yatırımlarının iklim değişikliğine uyum boyutu da bulunmaktadır. (KfW, 2021c)

2.12. JAPOIN ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ AJANSI (jica) ve JAPON ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ BANKASI

JICA’nın Türkiye’deki faaliyetleri hem teknik iş birliğini hem de kredileri içermektedir. Ancak son yıllardaki kredi faaliyetleri sınırlı düzeydedir.

En son gerçekleştirilen proje (“Yerel Yönetimler Çevresel İyileştirme Projesi”), su temini, atık su ve katı atık arıtma yatırımları ile ilgili olarak Suriyeli mültecileri ağırlayan belediyeleri desteklemeyi amaçlamaktadır. Belediyelere kredi olarak verilmek üzere İller Bankasına 45 milyar Japon yeni tutarında bir kredi sağlanmıştır. (JICA, 2021)

2021’de onaylanan bir başka güncel proje, COVID-19 küresel salgınından olumsuz etkilenen küçük ve orta ölçekli işletmeleri desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı’na 300 milyon ABD doları tutarında kredi sağlanmıştır. (JICA, 2021)

JBIC de Türkiye’de kredi tahsis etmektedir. JBIC, son olarak Mart 2021’de, diğer üç Japon bankası ile birlikte, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği projelerine kredi vermek üzere Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası’na (TKYB) 170 milyon ABD doları tutarında bir kredi sağlamıştır. Bu aynı konu (yani sürdürülebilir enerji ve sera gazı emisyon azaltımı) kapsamında JBIC tarafından TKYB’ye sağlanan üçüncü finansal aracılık kredisidir.

2.13. KATILIM ÖNCESİ YARDIM ARACI (IPA) FONLARI

Türkiye, AB’ye katılmak için resmi bir aday olduğundan, Türk kurumlarının çoğunlukla “dolaylı yönetim” kapsamında faydalandığı IPA fonlarını alabilmektedir. IPA fonları; hizmet sözleşmeleri, tedarik prosedürleri, iş sözleşmeleri, hibeler ve eşleştirme projeleri üzerinden uygulanabilmektedir. (DRT, 2021)

Bugüne kadar iki adet 7 yıllık dönem tamamlanmıştır: IPA I (2007 - 2013) ve IPA II (2014 - 2020). Geçmişe dönük olarak Ocak 2021’de başlayan IPA III 2021 - 2027 dönemini kapsamaktadır. (AK, 2021a)

“Türkiye için Revize Endikatif Strateji Belgesi (2014-2020)” kapsamında belirtildiği üzere, “çevre ve iklim değişikliği” ile ilgili çabaları artırmak için acil bir ihtiyaç bulunmaktadır ve bu alandaki AB gereklerine uymak için tahmini maliyet 43 milyar avrodur. Aynı belgede, Türkiye’nin iklim değişikliğine karşı en etkilenebilir bölgelerden birinde yer aldığı kabul edilmektedir. Tanımlanan riskler, diğerlerinin yanı sıra tarımsal üretim, su temini, kamu sağlığı alanlarındadır. (AK, 2018)

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Söz konusu finansman ihtiyaçları göz önüne alındığında, bugüne kadar en çok IPA fonu “çevre ve iklim değişikliği” konusunda alınmıştır (Aşağıdaki tablo Eylül 2019 itibarıyla günceldir). (AK, 2021b)

Tablo 2-4: Türkiye’de IPA finansmanı, sektöre göre - (AK, 2021b)

	IPA I (2007-2013)	IPA II (2014-2020)	Toplam
Çevre ve iklim eylemi	706 M €	353,7 M €	1.059,7 M €
Ulaşım	592 M €	365,2 M €	957,2 M €
Rekabet gücü ve yenilik	480 M €	260,0 M €	740 M €
Eğitim, istihdam, sosyal politikalar	474 M €	291,6 M €	765,6 M €
Toplam	2.252 M €	1.270,5 M €	3.522,5 M €

IPA fonları ile desteklenen projeler, aşırı hava olaylarına ve bu olaylar sonucunda oluşan sellere karşı direncin artırılmasını amaçlayan “Sel Yönetiminin Geliştirilmesi” gibi çeşitli iklim değişikliğine uyum müdahalelerini içermektedir.

2.14. YURTIÇİ BANKALAR

Türkiye’deki yurtiçi ticari ve kalkınma bankaları iklim finansmanının ön saflarında yer almaktadır. Aktif kredi portföylerinde ağırlık sera gazı emisyon azaltımı (çoğunlukla yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve düşük karbonlu ulaşım) projelerinde olmakla birlikte iklim risklerini kabul etmeye ve uyum eylemini desteklemeye başlamışlardır.

Yukarıda açıklandığı üzere, yurtiçi bankalar, iklim finansmanı faaliyetleri için tematik (örneğin sürdürülebilir enerji) kredi limitleri vasıtasıyla iki taraflı veya çok taraflı kalkınma finans kuruluşlarından sıkça finansman sağlamaktadır. Daha sonra bu fonları nihai kreditorlerin finansman kriterlerine (çevresel ve sosyal performans gerekleri dahil) uygun olan münferit projelere borç vermektedirler. Aracı bankalar, almış oldukları iki/çok taraflı finansmana ilişkin kaldıraç gücünü artırmak için kendi fonlarının bir kısmını da kullanabilmektedirler. Aşağıda önerildiği üzere, iki/çok taraflı bankalardan alınacak olan uyum temalı kredi limitleri, yurtiçi bankaların, iklim dirençliliği yatırımları için kullanılabilir finansmanı artırmasına yardımcı olabilir.

Ayrıca, yurtiçi bankalar yeşil tahvil ihracı vasıtasıyla giderek daha fazla finansman toplamaya başlamıştır. Bu ihraçlardan elde edilen getiriler çoğunlukla yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği için tahsis edilmektedir. Aşağıda bazı örnekler sunulmaktadır.

Tablo 2-5: Türk bankaları (seçili) tarafından gerçekleştirilen yeşil/sürdürülebilir tahvil ihraçları

İhraç Eden	Yıl	Tutar	Getirinin ana kullanım alanı
TSKB	2016	300 milyon ABD doları	Yenilenebilir enerji ve kaynak verimliliği
Garanti BBVA	2017	150 milyon ABD doları	Yeşil konut kredisi
İş bankası	2019	50 milyon ABD doları	Sürdürülebilir yatırımlar
Garanti BBVA	2019	50 milyon ABD doları	Sera gazı emisyon azaltımı
Yapı Kredi	2020	50 milyon ABD doları	Yenilenebilir enerji
Akbank	2020	50 milyon ABD doları	Yenilenebilir enerji
TSKB	2021	350 milyon ABD doları	Sürdürülebilir yatırımlar
QNB Finansbank	2021	50 milyon ABD doları	Yeşil binalar

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

Aşağıdaki tablo, başlıca yurtdışı ticari ve kalkınma bankaları tarafından gerçekleştirilen iklim değişikliği müdahalelerinden bazılarını göstermektedir. Bu kesinlikle kapsamlı bir liste değildir ve aslında bu bankaların iklim ile ilgili diğer faaliyetleri bulunmaktadır.

Tablo 2-6: Başlıca yurtdışı bankalar tarafından, seçili iklim değişikliği için gerçekleştirilen müdahaleler

Yurtdışı bankalar (CDP, 2021)	Sera gazı emisyon azaltımı	Uyum ve Çevre
Garanti BBVA CDP Skorları (2021): İklim değişikliği = B Su güvenliği = B (GARAN, 2020) (GARAN, 2021)	- 2014 yılından itibaren enerji sektöründe özellikle yenilenebilir enerjiyi finanse etmektedir - Yenilenebilir enerji yatırımları için 5,3 milyar ABD doları finansman sağlamıştır (2020YS) - Yeşil varlıklar, proje/elde etme finansman portföyü içerisindeki elektrik üretim kredilerinin %73’ü temin etmektedir (2020YS) - Yeşil konut kredileri 520 milyon TL’ye ulaştı (2020YS)	- Çevre ve iklim riskleri üzerindeki olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için kapsamlı bir çevre ve sosyal etki değerlendirmesi uygulamaktadır. - 2015’te, biri “su yönetimi ve iklim değişikliğine uyum” olmak üzere 4 direğe odaklanan “İklim Değişikliği Eylem Planını” kabul etmiştir
Yapı Kredi CDP Skorları (2020): İklim değişikliği = B Su güvenliği = A- (YKB, 2021)	- Yenilenebilir enerji finansmanında 2,4 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. - Yenilenebilir enerji için verilen krediler, enerji sektöründeki proje finansman portföyünün %43’ünü temsil etmektedir.	- Çevre ve iklim riskleri üzerindeki olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için kapsamlı bir çevre ve sosyal etki değerlendirmesi uygulamaktadır. -Aşırı hava olaylar ve bunların fiziksel sonuçları gibi iklim risklerini gözlemlemektedir. - Biri iklim krizi ve çevre yönetimi olmak üzere 4 direğe odaklanan sürdürülebilirlik stratejisi
İş Bankası CDP Skorları (2021): İklim değişikliği = B Su güvenliği = C (İSB, 2021)	- 2015 yılından itibaren enerji sektöründe özellikle yenilenebilir enerjiyi finanse etmektedir - Yenilenebilir enerji, elektrik üretimi için verilen kredilerin %69’unu temsil etmektedir (2020YS)	- Çevre ve iklim riskleri üzerindeki olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için kapsamlı bir çevre ve sosyal etki değerlendirmesi uygulamaktadır.
Akbank CDP Skorları (2021): İklim değişikliği = B- (AKB, 2021)	- 2020 yılında enerji sektöründeki çevreci proje finansmanı tamamen yenilenebilir enerji üzerindedir	- Çevre ve iklim riskleri üzerindeki olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için kapsamlı bir çevre ve sosyal etki değerlendirmesi uygulamaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

	- Yenilenebilir enerji, enerji sektörü kredilerinin %76’sını temsil etmektedir (2020YS)	
TSKB CDP Skorları (2021): İklim değişikliği = B (TSKB, 2021)	- Sürdürülebilirlik konusundaki finansman, kredi portföyünün %74’ünü temsil etmektedir (2020YS) - Yenilenebilir enerji, elektrik üretim kredilerinin %88’ini temsil etmektedir (2020YS) - Kaynak/enerji verimliliği için 1 milyar ABD doları kredi sağlamıştır (2020YS)	- Çevre ve iklim riskleri üzerindeki olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için kapsamlı bir çevre ve sosyal etki değerlendirmesi uygulamaktadır. - Stratejik öncelikler iklim değişikliğine uyum finansmanını içermektedir
TKYB CDP Skorları (2021): İklim değişikliği = B (TKYB, 2021)	- Yenilenebilir enerji finansmanı 12 milyar TL’ye ulaşmıştır (2020YS)	- Çevre ve iklim riskleri üzerindeki olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için kapsamlı bir çevre ve sosyal etki değerlendirmesi uygulamaktadır.
Halk Bankası CDP Skorları (2021): İklim değişikliği = B Su güvenliği = B (HB, 2021)	- Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği kredi tahsisleri 2020 yılında 332,9 milyon TL’ye ulaşmıştır; toplam risk takriben 8 milyar TL’dir (2020YS) -Yenilenebilir projelerin toplam kredi portföyündeki payı %2,6’dır (2020YS)	- Çevre ve iklim riskleri üzerindeki olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için kapsamlı bir çevre ve sosyal etki değerlendirmesi uygulamaktadır.

Yukarıdaki bilgilere dayanarak aşağıdaki gözlemler yapılabilir:

- Daha iyi proje ekonomisi sayesinde ve özellikle bu alana tahsis edilen fonların (Yeşil Tahviller, iki/çok taraflı finansal kuruluşlardan sağlanan finansal aracılık kredileri) nedeniyle yenilenebilir enerji (ve ayrıca enerji verimliliği) yurtdışı bankaların kredi portföyleri içerisinde artan bir paya sahiptir.
- İklim riskleri kabul edilmiştir ve çevre ve sosyal etki değerlendirme mekanizmaları yürürlükte.
- Uyum boyutuyla; kaynak verimliliği, sulama, su yönetimi, tarım vb. için sağlanan krediler bulunmaktayken, söz konusu krediler genellikle bankaların yıllık raporlarında resmen iklim değişikliğine uyum olarak sınıflandırılmamıştır. Sonuç olarak sera gazı emisyon azaltımının tersine, iklim değişikliğine uyum finansmanı genellikle niceliksel değildir.

Türkiye’deki yurtdışı ticari ve kalkınma bankaları, enerji dönüşümünün ilerletilmesi konusunda bir araç rolü oynamışlardır. Özellikle, Türkiye’nin son yıllarda rüzgâr ve güneşi büyük ölçüde kullanma başarısı esasen bu bankalar tarafından sağlanmıştır. Bununla birlikte, iklim değişikliğine uyum finansmanına

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

katılımları görece sınırlı kalmıştır. Söz konusu yatırımlar için tahsis edilen uluslararası (imtiyazlı) fonların mevcudiyetine bağlı olarak, yurtiçi bankalar, sera gazı emisyon azaltımı (örneğin yenilebilir enerji, enerji verimliliği, düşük karbonlu ulaşım) konusunda yaptıkları gibi iklim değişikliğine uyumun finansmanı konusunda sağlam performansa ulaşabilirler. Aşağıda önerildiği üzere, sürdürülebilir enerji için etkili olduğu kanıtlanan finansal aracılık kredileri bu amaçla kullanılabilir.

Uyum için diğer yurtiçi finansman kaynakları, diğerlerinin yanı sıra şunlar içermektedir: (i) İlbank (belediyelere kredi sağlamaktadır), (ii) Tarım Kredi Kooperatifleri, (iii) Tarım ve Kırsal Kalkınma Destekleme Kurumu (IPA Kırsal Kalkınma fonunu kullanmaktadır).

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

3. SEÇİLEN AB ÜYE DEVLETLERİNİN UYUM FİNANSMANI STRATEJİLERİ

3.1. POLONYA

“2030 perspektifi ile Polonya Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi (2020)”, iklim değişikliğine uyumun ortak kesişen yapısını ve uyum maliyetlerini yüksek doğrulukla tahmin etmenin içerdiği doğal karmaşıklık kabul etmektedir. Bu nedenle, Strateji, planlanan eylemlere yönelik bir maliyet tahmini içermemekte, bunun yerine, uyum eylemlerine devam edilmediği takdirde katlanılacak olan kayıplara ilişkin tahminleri içermemektedir. Etkisizlik kaynaklı söz konusu kayıpların 2001 - 2030 döneminde GSYH’nin %0,49-0,52 arasında olacağı tahmin edilmektedir. (ÇB 2013) Uyum eylemleri, aşağıda gösterildiği üzere ulusal ve uluslararası farklı kaynaklardan finanse edilecektir. (ÇB, 2013)

Tablo 3-1: Polonya’da uyum finansmanı

Ulusal kamu	AB	Uluslararası	Özel (ulusal ve yabancı)	Diğerleri
- Ulusal Çevre Koruma ve Su Yönetimi Fonu - NFOŚiGW - Çevre koruma ve su yönetimi voyvodalık fonu - Bölgesel özerk yönetim birimleri (TSU) bütçeleri - Yeşil Yatırım Programı - Devlet bütçesi	- Ulusal ve bölgesel operasyonel programlar - LIFE (L’Instrument Financier Pour l’Environnement) - Şehirlerin sürdürülebilir gelişimine yönelik enstrümanlar	- Dünya Bankası - Uluslararası Para Fonu - Diğer	- İşletmeler - Birlikler	- Ticari bankalar - Vakıflar - Yatırım fonları (risk sermayesi ve özel sermaye dahil)

Polonya’nın iklim değişikliğine uyum stratejisi çoğunlukla kamusal fonlara yani ulusal bütçe ve fonlara, AB fonlarına ve uluslararası finansal kuruluşlara dayanmaktadır. Finansman kaynakları arasında işletmeler, özel sermaye fonları, ticari bankalar vb. yer alsa da bu kaynakların iklim değişikliğine uyum yatırımlarına nasıl yönlendirileceği belirtilmemiştir. (ÇB, 2013),

3.2. BULGARİSTAN

Bulgaristan, Dünya Bankasının desteğiyle 2030 yılına kadar olan “Ulusal İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı”nı hazırlamıştır. Strateji, özel kaynakların kamusal kaynakların tamamlayıcısı olarak harekete geçirmenin ne kadar önemli olduğunu kabul etmekle birlikte daha çok kamu tarafına odaklanmaktadır. Kamu fonları aslında iki amaca hizmet etmektedir. İklim değişikliğine uyum veya risk azaltma için doğrudan kullanılabilirler (örneğin ihtiyat fonları). Ayrıca özel fonları harekete geçirmek ve böylece daha yüksek bir finansal kaldıraç elde etmek için de kullanılabilirler. Ancak kamu fonları doğası gereği sınırlıdır. 2018’de hazırlanan ve Strateji’nin ekinde yer alan “İklim Değişikliği Analizinin Makro Ekonomik Çıkarımları” çalışmasına göre, kamu fonlarını oluşturmak için çeşitli kaynaklar değerlendirilmiştir. Bu, örneğin, ekonomik büyüme tahminlerinde büyük bir olumsuz etki olmadan ihtiyaç duyulan uyum finansmanının büyük çoğunluğunu karşılamak için yeterli olabilecek, tüketim mallarına uygulanacak %2 oranındaki varsayımsal bir vergiyi içermektedir. (ROB 2018) Özel

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

finansmanın harekete geçirilmesi için finansal olmayan kamu müdahaleleri de etkili olabilir. Örneğin “su kullanımının fiyatlandırılması” gibi unsurlar içeren teşvik edici bir politika çerçevesi, özel uyum yatırımlarını harekete geçirebilir. (ROB 2019)

Bulgaristan için, kamunun uyum finansmanı daha çok ulusal kaynaklardan (örneğin devlet bütçesi) ve AB fonlarından sağlanabilir. 2014 ile 2020 arasında Avrupa Yapısal ve Yatırım Fonları (özellikle Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, Avrupa Sosyal Fonu ve Uyum Fonu) için tanımlanan 11 tematik hedef bulunmaktadır ve “iklim değişikliğine uyum, risk önleme ve yönetiminin teşvik edilmesi” bu hedeflerden biridir. Strateji’de belirtildiği üzere, bu tematik hedef kapsamında Bulgaristan’ın kullanabileceği toplam finansman yaklaşık 66,7 milyon avrodur. Uyum önlemleri, bu yapısal fonlara ilaveten AB bütçesinden daha fazla destek alabilmektedir. Bulgaristan’daki uyum projeleri, Avrupa Yatırım Bankası (EIB), Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) ve Dünya Bankası gibi çok taraflı kalkınma finans kuruluşları tarafından da desteklenebilmektedir. Seçilen sektörler için başlıca finansman kaynakları aşağıda özetlenmektedir. (ROB 2019)

Tablo 3-2: Bulgaristan’da seçilen sektörler için başlıca finansman kaynakları (ROB 2019)

Sektörler	Finansman kaynakları
Tarım ve kırsal kalkınma	Ortak Tarım Politikası (OTP) ödemeleri birincil finansman kaynağı olmuştur: 2014 ile 2020 arasında Bulgaristan’a 7,4 milyar Avro tahsis edilmiştir.
Biyoçeşitlilik ve ekosistem hizmetleri	Başlıca finansman kaynakları: Çevre OP 2014-2020, Avrupa Ekonomik Alanı Finansal Mekanizması 2014-2021, Çevre ve İklim Eylemi Programı (LIFE), Bölgelerarası İşbirliği Programı (INTERREG), ESPON 2020, Karadeniz Havzası ENI CBC Programı 2014-2020 ve Almanya Federal Hükümeti’nin Danışma Yardım Programı.
Su	Uyum faaliyetleri ile su altyapısı ve kaynaklarının idamesi/yönetimi arasında güçlü bir bağlantı bulunmaktadır. Bu sektöre yönelik finansman başlıca üç kaynaktan sağlanmaktadır: Özel: Su operatörleri, özel sulama birlikleri, atık su arıtma tesisi operatörleri, vb. Kamu (ulusal): Ab projelerinin ortak finansmanı, örneğin sel tahmin faaliyetleri için bütçeden yapılan devlet destekleri, Çevre Koruma Faaliyetleri Yönetim İşletmesi (EMEPA) tarafından sağlanan hibeler ve imtiyazlı krediler, Yerel İdare ve Yönetimler Fonu vb. Diğer kamu: Çevre Operasyonel Programı 2014-2020, Kırsal Kalkınma Programı 2014-2020, Avrupa Ekonomik Alanı Finansal Mekanizması, Norveç finansal mekanizması, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu tarafından finanse edilen Avrupa bölgesel işbirliği, Avrupa Birliği Dayanışma Fonu.

Bulgaristan iyi hazırlanmış bir iklim değişikliğine uyum stratejisine sahiptir ve bu stratejinin uygulanması doğal olarak finansman mevcudiyetine bağlı olacaktır. Yukarıdakilere dayanarak, Bulgaristan daha çok AB tarafından sağlanan finansal kaynaklara güvenmektedir. Bu ulusal kamu kaynakları tarafından tamamlanmaktadır. Özel taraflar da kilit bir role sahiptir. Bu rol; su, atık su arıtımı vb. gibi daha fazla özel odaklı sektörlerde daha büyüktür.

3.3. ESTONYA

Estonya’nın “İklim Değişikliğine Uyum Kalkınma Planı”, ülkenin iklim değişikliğine karşı etkilenebilirliğini azaltmaya yönelik bir çerçeve sağlamaktadır. Plan, 2030’a kadar aşağıda gösterilen 8 öncelikli sektörde

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

alınacak önlemlere odaklanmakta ve ayrıca 2100 için uzun vadeli bir vizyon sunmaktadır. Plan kapsamındaki hedefleri başarmak için ayrıntılı bir uygulama planı hazırlanmıştır. (ROE, 2016)

Planı uygulama maliyeti 2017-2020 dönemi için 6,7 milyon Avro ve 2017-2030 dönemi için 43,75 milyon Avro olarak tahmin edilmektedir. (ROE, 2016)

Tablo 3-3: Öncelikli sektörler için maliyet tahminleri // Finansman kaynakları (Avro) - (ROE, 2016)

Öncelikli Sektörler	2017-2020	2017-2030
Sağlık ve kurtarma kapasitesi	430.000	5.570.000
Arazi kullanımı ve planlama	805.000	6.585.000
Doğal çevre	1.700.000	6.000.000
Biyoekonomi	1.920.000	16.875.000
Ekonomi	40.000	1.025.000
Toplum, farkındalık ve işbirliği	1.515.000	7.140.000
Altyapı ve binalar	240.000	320.000
Enerji ve arz güvenliği	50.000	230.000
Toplam	6.700.000	43.745.000
Devlet Bütçesi	23.445.000	
Yabancı araçlardan destek	20.300.000	

Plan finansman kaynaklarını da tanımlamaktadır: Maliyetlerin %53,6’sının (23,45 milyon Avro) devlet bütçesinden, geri kalan %46,4’ünün (20,3 milyon Avro) ise yabancı kaynaklardan karşılanması beklenmektedir. Bununla birlikte, plan, bu yabancı kaynakların neler olacağını tanımlamamaktadır. Bu bağlamda, plan, maliyet ile ilgili ayrıntıları içermekte ancak finansman ile ilgili fazla ayrıntı içermemektedir. Finansmanın büyük çoğunluğunun bütçeden sağlanması beklenmekte, geri kalan kısmın ise çoğunlukla AB fonlarından sağlanabileceği varsayılmaktadır. (ROE, 2016)

Notlar

- Çekya: Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi “Çek Cumhuriyeti’nde İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi” İngilizce olarak mevcuttur ancak İngilizce metin, uyum önlemlerinin finansmanına ilişkin bilgilerin yer aldığı Ek-6 ve Ek-7’yi içermemektedir.
- Romanya: Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi yalnızca Romence olarak mevcuttur.
- Macaristan: Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi yalnızca Macarca olarak mevcuttur.
- Slovak Cumhuriyeti: Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi’nin yalnızca yönetici özeti İngilizce olarak mevcuttur.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

4. UYUM FİNANSMANI MEKANİZMASI

İki taraflı ve çok taraflı bankalar tarafından desteklenen tematik finansal aracılık kredileri, Türkiye’de çok çeşitli yatırımları (yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği dahil) desteklemek için yaygın olarak kullanılmıştır. Nitekim, yukarıda belirtildiği üzere, yurtiçi finansal kuruluşlara yönelik krediler, Türkiye’deki iki taraflı ve çok taraflı finansmanın tematik dağılımında genellikle ilk sırada yer almaktadır.

Finansal aracılık kredilerinin mekanizması oldukça basit bir tasarıma sahiptir. İki taraflı veya çok taraflı bir finansal kuruluş (örneğin Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası - IBRD), tek bir yurtiçi bankaya veya yurtiçi banka konsorsiyumuna genellikle önceden belirlenmiş bir tematik alandaki yatırımları finanse etmek üzere bir kredi limiti açar. Bu kredinin koşulları, aynı bankalar için piyasada mevcut olan diğer finansman koşullarına kıyasla daha uygun (yani daha uzun vadeli ve daha düşük faizli) olabilir.

Bu kredi limitleri, nihai kredi veren ve aracı bankanın kim olduğuna bağlı olarak bazen Hazine garantisi gerektirebilir. IBRD, örneğin kamu kuruluşlarına finansman sağlamakla görevlidir. Bu yüzden, aracı olarak kamu bankalarına veya kalkınma bankaları (Hazine garantisi olması durumunda kamuya veya özel sektöre ait olabilir) ile birlikte çalışabilmektedir. Özel sektör odaklı misyonu itibarıyla, Uluslararası Finans Kurumu (IFC), bir Hazine garantisi olmadan özel bankalar ile çalışma konusunda daha esnekler.

Hazine garantisi haricinde temel işlem mekaniği, hangi finansal kuruluşların dahil olduğuna bakılmaksızın neredeyse aynıdır. Piyasadan temin ettikleri düşük maliyetli fonlara ve/veya donör finansmanına erişimlerine dayanarak, iki taraflı ve çok taraflı bankalar ve/veya fonlar, yurtiçi bankalara genellikle nispeten düşük maliyetler ve daha uzun vadeler ile kredi sağlar ve bu kredileri, önceden tanımlanmış bir tematik alanda daha küçük ölçekli yatırımlara kredi vermek üzere kullanmalarını şart koşar. Bu, nihai kredi veren (iki taraflı veya çok taraflı finans kuruluşu) ile aracı (yurtiçi finansal kuruluş) arasında aşağıda açıklandığı şekliyle simbiyotik bir ilişki oluşturur.

Nihai kredi veren açısından birden çok fayda bulunmaktadır. Birincisi, yurtiçi bankalar ile doğrudan rekabet etmeden ve büyük bir piyasa bozulmasına neden olmadan daha küçük ölçekli (ve çoğunlukla daha etkili) yatırımları finanse edebilirler. İkincisi, iyi hedeflenmiş bir finansal işlem ile, aksi halde finansmanın oldukça sınırlı olduğu bir tematik alandaki yatırımları harekete geçirebilirler. Üçüncüsü, yurtiçi bankalar kendi kaynaklarından para koyabileceği için sağlamakta oldukları finansman ile daha yüksek bir kaldıraç elde edebilirler. Dördüncüsü, proje seviyesindeki riskleri (veya hatta Hazine garantisi olması halinde finansal aracı seviyesindeki riskleri) almazlar. Böylece, münferit projeler ile ilgili tam gelişmiş bir durum tespiti yapmayacaklarından yalnızca maruz kaldıkları risk değil aynı zamanda işlem maliyetleri de azalır. Beşincisi, yurtiçi bankalar geniş bir müşteri ağına ve çoğunlukla birikmiş bir proje listesine sahip olduğundan fonları oldukça hızlı olarak kullanabilirler. Altıncısı, yurtiçi kapasiteleri geliştirmek ve finansal aracılardan aynı tematik alanlarda iki taraflı veya çok taraflı fonlar olmadan kredi vermeye devam edebilmesi için, çoğunlukla fiili olandan daha yüksek durumdaki risk algılarını düşürmek suretiyle daha uzun vadeli bir etki yaratırlar. Sonuncusu, nihai olarak sürdürülebilir bir kredi piyasası oluşturma amacına hizmet ederler.

Finansal aracılardan da çeşitli faydalar bulunmaktadır. Birincisi, diğer türlü mevcut olmayan daha uzun vadeli ve genellikle daha düşük maliyetli finansman temin ederler. Nihai kredi verenler, yurtiçindeki diğer kredi verenleri dışarda bırakmaktan sakındıkları için genellikle aracılardan piyasa temelli kredi şartları uygulamasını talep ederler. Bu bilfiil, aracının imtiyazlı durumdan faydalanması (en azından kısmen) anlamına gelir. İkincisi, kendilerine sağlanan kredi limitlerinin yurtiçinde sağladıkları kredilerden daha uzun vadeye sahip olması halinde, ilk başta verdikleri kredileri tahsil ettikten sonra

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim
Eylemi Sektör
Operasyonel Programı

iklime uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

tekrar kredi verebilirler. Üçüncüsü, yeni bir kredi alanına girerler ve bu alandaki varlıklarını kendi iç kaynakları ile sürdürebilirler.

Son olarak, nihai faydalanıcılar (örneğin yenilenebilir enerji projesi geliştirenler/sponsorları) başka türlü kullanamayacakları finansmana erişirler.

Bu finansal mekanizma, Türkiye’de bugüne kadar çok yaygın ve oldukça başarılı biçimde kullanılmıştır. Hedeflenen tematik alanlar, yenilenebilir enerjiden enerji verimliliğine ve ihracat odaklı sektörler kadar değişmektedir. Dünya Bankası, yenilenebilir enerjiye yönelik ilk kredi limitini, Yenilenebilir Enerji Kanunu henüz yürürlüğe girmeden önce 2004 yılında sağlamıştır. Bu işlem, diğer iki/çok taraflı finansal kuruluşların diğer çeşitli sürdürülebilir enerji temalı finansal aracılık kredileri yürütmesinin yolunu açmıştır.

Sonuç olarak, yurtiçi bankalar yenilenebilir enerjiyi (yalnızca aşına oldukları hidroelektrik değil) finanse etmeye yönelik kendi iç kapasitelerini geliştirmiş ve kendi kaynaklarından rüzgâr ve güneş projelerine gittikçe daha fazla finansman sağlamıştır. Bu bir finansal aracılık kredisi ile elde edilebilecek etki için iyi bir örnektir.

Türkiye’de aktif olan iki taraflı ve çok taraflı finansal kuruluşlar, iklim değişikliğine uyum için tematik bir finansal aracılık mekanizması tasarlamak amacıyla yurtiçi bankalar (ticari ve kalkınma) ile halihazırda kurmuş oldukları bağlantıları geliştirebilirler. Hedeflenen yatırımlar, iklim değişikliğine uyum ile ilişkili olduğu sürece su, tarım vb. gibi çeşitli sektörleri içerebilir.

Bu, uyum için kullanılabilen finansmanın artmasına ve yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinde olduğu gibi, finansman sürekliliğini sağlamak için kurumsal kapasitelerin artmasına hizmet edecektir. Alınan dersler ve finansal kuruluşlar bünyesinde oluşturulan kapasite temelinde uygulamanın sorunsuz olacağı beklenebilir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

KAYNAKÇA

AF (2021a): Adaptation Fund’s (AF) website. <https://www.adaptation-fund.org/> Erişim: 16 Aralık 2021

AF (2021b): Adaptation Fund’s (AF) website. <https://www.adaptation-fund.org/cop26/previous-cops-2/adaptation-fund-at-cop25/> Erişim: 16 Aralık 2021

AF (2021c): Adaptation Fund’s (AF) website. <https://www.adaptation-fund.org/about/governance/> Accessed Erişim: 16 Aralık 2021

AF (2021d): Adaptation Fund’s (AF) website. <https://www.adaptation-fund.org/projects-programmes/project-sectors/> Erişim: 16 Aralık 2021

AF (2021e): Adaptation Fund’s (AF) website. <https://www.adaptation-fund.org/apply-funding/implementing-entities/> Erişim: 16 Aralık 2021

AFD (2021a): Agence Française de Developpement’s (AFD) website: <https://www.afd.fr/sites/afd/files/2021-11-03-20-44/afd-and-turkey.pdf> Erişim: 22 Aralık 2021

AFD (2021b): Agence Française de Developpement’s (AFD) website: https://www.afd.fr/en/wkgeneratepdf_file/13224 Erişim: 22 Aralık 2021

AKB (2021): Ak Bank. 2021. Integrated Annual Report 2020. Erişim: https://www.akbankinvestorrelations.com/tr/images/pdf/faaliyet-raporlari/2020_akbank_faaliyet_raporu_.pdf

CDP (2021): (formerly) Climate Disclosure Project’s (CDP) website. <https://www.cdp.net/en/scores> Erişim: 22 Aralık 2021.

CIF (2021a): Climate Investment Fund’s (CIF) website. <https://www.climateinvestmentfunds.org/topics/climate-resilience> Accessed on December 17, 2021.

CIF (2021b): Climate Investment Fund’s (CIF) website. https://www.climateinvestmentfunds.org/sites/cif_enc/files/knowledge-documents/cif_abridged_profile.pdf Erişim: 17 Aralık 2021.

CIF (2021c): Climate Investment Fund’s (CIF) website. <https://climatefundsupdate.org/the-funds/pilot-program-for-climate-resilience-2/> Erişim: 17 Aralık 2021.

CIF (2021d): Climate Investment Fund’s (CIF) website. <https://www.climateinvestmentfunds.org/country/turkey> Erişim: 17 Aralık 2021.

CIF (2021e): Climate Investment Fund’s (CIF) website. <https://climatefundsupdate.org/the-funds/special-climate-change-fund/> Erişim: 17 Aralık 2021.

CFU (2021a): Climate Funds Update (CFU). 2021. Climate Finance Thematic Briefing: Adaptation Finance 2020. Erişim: <https://climatefundsupdate.org/publications/climate-finance-briefing-adaption-finance-2020/>

CFU (2021b): Climate Funds Update’s (CFU) website on Adaptation for Smallholder Agriculture Programme (ASAP). <https://climatefundsupdate.org/the-funds/adaptation-for-smallholder-agriculture-programme-asap/> Erişim: 15 Aralık 2021.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

CFU (2021c): Climate Funds Update’s (CFU) website on Adaptation Fund. <https://climatefundsupdate.org/the-funds/adaption-fund/> Erişim: 16 Aralık 2021

CFU (2021d): Climate Funds Update’s (CFU) website. <https://climatefundsupdate.org/the-funds/> Erişim: 17 Aralık 2021.

CPI (2021): Climate Policy Initiative. 2021. Global Landscape of Climate Finance 2021. Erişim: <https://www.climatepolicyinitiative.org/wp-content/uploads/2021/10/Full-report-Global-Landscape-of-Climate-Finance-2021.pdf>

DTR (2021): Delegation of the European Union to Turkey’s website: <https://www.avrupa.info.tr/en/types-financing-25> Erişim: 22 Aralık 2021.

EBRD (2021a): European Bank for Reconstruction and Development’s (EBRD) website: <https://www.ebrd.com/where-we-are/turkey/data.html> Erişim: 13 Aralık 2021

EBRD 2019: European Bank for Reconstruction and Development. 2019. Turkey Country Strategy 2019-2024. Erişim: <https://www.ebrd.com/documents/strategy-and-policy-coordination/strategy-for-turkey.pdf>

EBRD (2021b): European Bank for Reconstruction and Development’s (EBRD) website: <https://www.ebrd.com/where-we-are/turkey/data.html> Erişim: 13 Aralık 2021.

EC (2021a): European Commission’s (EC) website: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_2810 Erişim: 22 Aralık 2021.

EC (2021a): European Commission’s (EC) website: <https://www.avrupa.info.tr/en/instrument-pre-accession-assistance-ipa-880> Erişim: 22 Aralık 2021.

EC (2018): European Commission (EC) Annex to the Commission Implementing Decision amending Commission Decision C(2014) Adopting the Indicative Strategy Paper for Turkey 2014-2020. Erişim: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2018-12/20180817-revised-indicative-strategy-paper-2014-2020-for-turkey.pdf>

EIB (2021a): European Investment Bank’s (EIB) website: <https://www.eib.org/en/projects/regions/enlargement/turkey/index.htm> Erişim: 13 Aralık 2021.

EIB (2021b): European Investment Bank’s (EIB) website: <https://www.eib.org/en/projects/loans/index.htm?countries=TR> Erişim: 13 Aralık 2021.

GARAN (2020): Garanti BBVA. 2020. CDP Questionnaire. Erişim: https://surdurulebilirlik.garantibbva.com.tr/media/1519/tgaranti_bankasi_as_-_cdp_climate_change_questionnaire_2020.pdf

GARAN (2021): Garanti BBVA. 2021. Integrated Annual Report 2020. Erişim: <https://www.garantibbvainvestorrelations.com/tr/images/entegre-faaliyet-raporu-2020/pdf/garanti-bbva-2020-entegre-faaliyet-raporu.pdf>

GCCA (2021a): Global Climate Change Alliance’s (GCCA) website. <https://www.gcca.eu/about-eu-gcca> Erişim: 18 Aralık 2021.

GCCA (2021b): Global Climate Change Alliance’s (GCCA) website. <https://www.gcca.eu/funding/financial-resources> Erişim: 18 Aralık 2021.

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim
Eylemi Sektör
Operasyonel Programı

iklime uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

GCCA (2021c): Global Climate Change Alliance's (GCCA) website. <https://www.gcca.eu/funding/actions-supported> Erişim: 18 Aralık 2021.

GCCA (2021d): Global Climate Change Alliance's (GCCA) website. <https://www.gcca.eu/about-gcca/frequently-asked-questions> Erişim: 18 Aralık 2021.

GCCA (2021e): Global Climate Change Alliance's (GCCA) website. <https://www.gcca.eu/funding/eligibility-criteria> Erişim: 18 Aralık 2021.

GCCA (2021f): Global Climate Change Alliance's (GCCA) website. <https://www.gcca.eu/funding/how-does-gcca-funding-work> Erişim: 18 Aralık 2021.

GCCA (2021g): Global Climate Change Alliance's (GCCA) website. <https://www.gcca.eu/stories/gcca-factsheet-building-climate-resilience-most-vulnerable-countries> Erişim: 18 Aralık 2021.

GEF (2011): Global Environment Facility (GEF). 2011. Accessing the Resources Under the Special Climate Change Fund. Erişim: https://www.thegef.org/sites/default/files/publications/23470_SCCF_1.pdf

GEF (2021a): Global Environment Facility's (GEF) website. <https://www.thegef.org/what-we-do/topics/special-climate-change-fund-sccf> Erişim: 17 Aralık 2021.

GEF (2021b): Global Environment Facility's (GEF) website. <https://www.thegef.org/partners/gef-agencies> Erişim: 17 Aralık 2021.

GEF (2021c): Global Environment Facility's (GEF) website. <https://www.thegef.org/projects-operations/country-profiles/turkey> Erişim: 17 Aralık 2021.

HB (2021): Halk Bank. 2021. Integrated Annual Report 2020. Erişim: <https://www.halkbank.com.tr/statik/surdurulebilirlik/raporlar/2020/index.htm>

IFAD (2021a): International Fund for Agricultural Development's (IFAD) website on Adaptation for Smallholder Agriculture Programme (ASAP). <https://www.ifad.org/en/asap> Erişim: 15 Aralık 2021

IFAD (2021b): International Fund for Agricultural Development's (IFAD) website on the Enhanced Adaptation for Smallholder Agriculture Programme (ASAP+). <https://www.ifad.org/en/asap-enhanced> Erişim: 15 Aralık 2021

IFAD (2021c): International Fund for Agricultural Development's (IFAD) website on Turkey. <https://www.ifad.org/en/web/operations/w/country/turkey> Erişim: 15 Aralık 2021.

IFC (2021): International Finance Corporation's (IFC) website: <https://finances.worldbank.org/Projects/IFC-Turkey-Investment-Projects/99en-wgfj/data> Erişim: 19 Aralık 2021

IsDB (2021a): Islamic Development Bank's (IsDB) website: <https://www.isdb.org/turkey> Erişim: 21 Aralık 2021

IsDB (2021b): Islamic Development Bank's (IsDB) website: <https://www.isdb.org/projects/map> Erişim: 21 Aralık 2021

ISB (2021): Is Bank. 2021. Integrated Annual Report 2020. Erişim: [https://www.isbank.com.tr/contentmanagement/IsbankFinancialDocuments/Y%C4%B1ll%C4%B1k%](https://www.isbank.com.tr/contentmanagement/IsbankFinancialDocuments/Y%C4%B1ll%C4%B1k%20Rapor/2020)

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim Eylemi Sektör Operasyonel Programı

iklime uyum

UNDP

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

20ve%20Ara%20D%C3%B6nem%20Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/pdf/faaliyet2020.pdf Erişim: 25 Aralık 2021

JICA (2021): Japan International COoperation Agency’s (JICA) website: https://www.jica.go.jp/english/news/press/2021/20210823_41_en.html Erişim: 21 Aralık 2021

JBIC (2021): Japan Bank for International Cooperation’s (JBIC) website: <https://www.jbic.go.jp/en/information/press/press-2020/0330-014519.html> Erişim: 21 Aralık 2021

KfW (2021a): KfW Development Bank’s website: <https://www.kfw.de/microsites/Microsite/transparenz.kfw.de/#/country/TUR> Erişim: 21 Aralık 2021

KfW (2021b): KfW Development Bank’s website: <https://www.kfw-entwicklungsbank.de/International-financing/KfW-Development-Bank/Local-presence/Europe/Turkey/> Erişim: 21 Aralık 2021

KfW (2021c): KfW Development Bank’s website: https://www.kfw-entwicklungsbank.de/PDF/Entwicklungsfinanzierung/Projektinformationen/Europa/2021_Projektinformation_T%C3%BCrkei_TSKB_EN.pdf Erişim: 21 Aralık 2021

MOE (2013): Poland – Ministry of the Environment. 2013. “Polish National Strategy for Adaptation to Climate Change (NAS 2020)” Erişim: <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/pol178018.pdf>

NDCP (2021a): NDC Partnership’s (NDCP) website on Adaptation Fund: <https://ndcpartnership.org/funding-and-initiatives-navigator/adaptation-fund> Erişim: 16 Aralık 2021.

NDCP (2021b): NDC Partnership’s (NDCP) website on Adaptation Fund: <https://ndcpartnership.org/funding-and-initiatives-navigator/global-climate-change-alliance-gcca> Erişim: 16 Aralık 2021.

OECD (2021): Organisation for Economic Co-operation and Development’s (OECD) website: <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/DAC-List-ODA-Recipients-for-reporting-2021-flows.pdf> Erişim: 17 Aralık 2021

ROB (2018): Republic of Bulgaria, 2018. Macro-Economic Implications of Climate Change Analysis Report. Erişim: <https://www.moew.government.bg/en/climate/international-negotiations-and-adaptation/adaptation/>

ROB (2019): Republic of Bulgaria, 2019. National Climate Change Adaptation Strategy and Action Plan. Erişim: <https://www.moew.government.bg/en/climate/international-negotiations-and-adaptation/adaptation/>

ROE (2016): Republic of Estonia, Ministry of the Environment. 2016. Climate Change Adaptation Development Plan until 2030. Erişim: <https://envir.ee/media/912/download>

RW (2021): Relief Web’s website; <https://reliefweb.int/report/turkey/world-bank-provides-turkey-135-million-improve-climate-resilience-and-livelihoods> Erişim: 20 Aralık 2021

TKYB (2021): Turkey Development and Investment Bank (TKYB). 2021. Integrated Annual Report 2020. Erişim: https://kalkinma.com.tr/assets/uploads/pdf/Kalkinma_2020_Faaliyet_Raporu.pdf

TSKB (2021): Turkey Industry and Development Bank (TSKB). 2021. Integrated Annual Report 2020. Erişim: https://www.tskb.com.tr/i/content/4478_1_TSKB_2020_EFR_GRI_Onayl%C4%B1.pdf

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve İklim Eylemi Sektör Operasyonel Programı

iklime uyum

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi

UNEP (2021): United Nations Environment Programme (UNEP). 2021. Adaptation Gap Report 2020. Erişim: <https://unepdtu.org/wp-content/uploads/2021/01/adaptation-gap-report-2020.pdf>

UNFCCC (2015): United Nations Climate Change (UNFCCC). 2015. Paris Agreement. FCCC/CP/2015/10/Add.1. Erişim: http://unfccc.int/paris_agreement/items/9485.php

UNFCCC (2016): United Nations Climate Change (UNFCCC). 2016. Report of the Conference of the Parties on its twenty-first session. FCCC/CP/2015/10/Add.1. Erişim: <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/2015/cop21/eng/10a01.pdf>

UNFCCC (2021a): United Nations Climate Change’s (UNFCCC) website: https://unfccc.int/files/adaptation/implementing_adaptation/adaptation_funding_interface/application/pdf/afbguide.pdf Erişim: 16 Aralık 2021

UNFCCC (2009): United Nations Climate Change’s (UNFCCC). 2009. Report of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol on its fourth session. FCCC/KP/CMP/2008/11/Add.2 Erişim: <https://unfccc.int/resource/docs/2008/cmp4/eng/11a02.pdf#page=1>

YKB (2021): Yapı Kredi Bank. 2021. Integrated Annual Report 2020. Erişim: https://www.yapikrediinvestorrelations.com/tr/images/pdf/faaliyet-raporlari/2020/yapi_kredi_2020_entegre_faaliyet_raporu.pdf?v4

WBG (2017): World Bank Group. 2017. Country Partnership Framework for the Republic of Turkey FY18-21. Erişim: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/585411504231252220/pdf/Turkey-CPF-08072017.pdf>

WBG (2021a): World Bank Group’s website; <https://www.worldbank.org/en/country/turkey/overview#2> Erişim: 19 Aralık 2021

WBG (2021b): World Bank Group’s website; <https://www.worldbank.org/en/country/turkey/overview#2> Erişim: 19 Aralık 2021

WBG (2021c): World Bank Group’s website; <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P070950> Erişim: 19 Aralık 2021

Bu rapor Avrupa Birliği'nin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla UNDP Türkiye sorumluluğu altındadır. Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtılmak zorunda değildir.